

MIRADOR

SETMANARI DE LITERATURA ART I POLITICA

Preu: 30 cèntims - Ronda de Sant Pere, 3 Telèfon 22592 : Subscripció: 3'50 pessetes trimestre

Any VIII. Núm. 368-Barcelona, dijous, 5 març 1936

Tornem a tenir l'Estatut. No hem de deixar que ens el prenguin. Però tampoc ens l'hem de jugar a cara i creu.

1936... any de pau?

No sóc profeta. Deixo a d'altres predir els efectes que sobre la humanitat tindrà l'entrada del Sol en l'Escorpió o la pròxima conjunció de Júpiter i Saturn. El fum del cel de Londres em tapa les estrelles, i no les he consultades.

No hi ha res d'ocult en el que em proposo de dir sobre l'any 1936. No estic dotat de clarividència intuitiva. Només puc citar fets, treure'n conclusions o més aviat probabilitats, i deduir d'un estudi del passat i del present el que arribsa de portar-nos el futur.

«Que la nostra època sigui una època de pau»; vetaquí la pregària que es deu haver repetit pertot amb un fervor particular durant les darreres setmanes de 1935, pregària que s'era repetida amb no menys fervor aquests primers mesos del nou any.

«Doneu-nos la pau, Déu meu!», car la pau és la nostra necessitat més essencial, la més urgent. Comparats amb el de la pau, tots els altres problemes actuals apareixen mesquins. «Doneu-nos la pau, Déu meu!», però ja és sabut que els déus només ajuden els qui saben ajudar-se. Si volem de debò la pau, cal que prenguem les mesures capaces d'assegurar-la.

Potser els historiadors de l'esdevenidor vinguin a considerar 1936 com l'any decisiu, aquell en el transcurs del qual els polítics d'Europa han resolt definitivament de tenir la pau, o, al contrari (i, per dissort, aquest contrari és més probable), no han reeixit a adoptar una decisió, i han deixat que el món derivés cap a la guerra.

Els problemes que se'ns enfronten immediatament, actualment, són els de la guerra italo-etíop i de les sancions. Però no cal ésser profeta per a preveure que, sia en el transcurs de 1936, sia en el transcurs d'un dels anys següents, d'altres problemes per l'estil, però més greus, se'ns enfrontaran.

El món compta avui dia set grans potències. Quatre d'aquestes posseeixen la quasi totalitat de les terres del món, i exploten les seves riqueses naturals. Les anomenarem les potències satisfetes. Les altres tres potències les anomenarem insatisfetes. Gran Bretanya, França, Estats Units i Rússia són les potències satisfetes. Les altres tres són Alemanya, Itàlia i Japó.

Durant els darrers anys, els monopolis econòmics i territorials de què frueixen les potències satisfetes s'han intensificat, a seguit de la política de nacionalisme econòmic que han adoptat.

S'han alçat barreres duaneres, les importacions han estat reduïdes i controlades, la immigració ha estat gairebé suprimida, s'han dislocat els sistemes monetaris internacionals — amb el resultat que les potències insatisfetes n'han estat cada vegada més intensament.

Insatisfacció justificable, car el nivell de l'existència a Itàlia, a Alemanya i al Japó s'abaixa cada vegada més i probablement continuarà fent-ho en l'esdevenidor. La vida en aquests països es torna tament insuportable i el descontentament tan viu, que els habitants comencen a creure que tots els riscos són preferibles a la pau tal com se'ls presenta. En aquests tres països han arribat al poder uns governs que prometen de posar remei amb la força armada a allò que en diuen (i amb raó) les injustícies presents.

Els japonesos descontents ja han començat a posar la mà sobre diferents trossos de Xina. Els italians intenten la mateixa manobra a costes d'Etiòpia. Dintre alguns mesos, dintre un any o dos, vindrà el torn dels alemanys de «satisfes-se» a costes d'algú—de Rússia probablement, de França, o dels Estats de l'Europa Central.

El començ de 1936 ens ha sorprès provant de paralitzar els italians gràcies a un conjunt de sancions econòmiques. I el sol fet que cinquanta-dos països hagin consentit, a canvi de certs sacrificis personals, a infligir sancions econòmiques a un agressor, és encoratjador.

Els assumptes internacionals haurien d'ésser regits pels grans principis de moralitat, i la imposició col·lectiva d'un conjunt de sancions és un acte moral. Si volem de debò la pau, encara ens caldrà ésser més morals.

Itàlia es comporta injustament, però hi ha estat empena pels tractes injustos que ha sofert. Només hi ha un mètode amb el qual puguem esperar prevenir les injustícies d'Itàlia, d'Alemanya i del Japó, i és el de tractar aquestes potències, així com les potències secundàries de l'Europa Central, amb justícia.

Qui són els veritables «comerciants de mort sobtada»? «No són pas els fabricants de municions, sinó les masses que elegeixen amb llurs vots un govern que es compromet a seguir una política de nacionalisme econòmic... els feixistes italians, els hitlerians alemanys, els imperialistes japonesos no han contribuït pas més a fer inevitable una guerra futura que la democràcia americana fent votar les tarifes Hawley-Smoot, la política dels deutes de guerra, i obrant com ha obrat a la Conferència Econòmica de Londres.»

Els autors americans d'aquest llibre magnífic que és *El Preu de la Pau* denuncien

les culpes de llur país; però les mateixes remarques, *mutatis mutandis*, es poden aplicar a la democràcia anglesa. En completa intel·ligència amb França, Rússia i Amèrica, «hem invitat tots els pobles a ajuntar-se a nosaltres en una associació destinada a mantenir la pau, però ens hem reservat tots els beneficis d'aquesta pau, deixant als altres el privilegi de pagar el compte».

Què passarà en 1936? En les nostres mans està la resposta. Potser que preferim arrapar-nos als nostres monopolis més o menys mal

Aldous Huxley

adquirits, i que ens armem fins a les dents a fi de conservar-los. En aquest cas és segur que la guerra es desencadenarà un any d'aquests—i el mateix Nostradamus seria incapaç de preveure quins seran aquesta vegada els resultats de la guerra.

D'altra banda, potser ens decidirem a obrar conforme a les lleis de la moral, lleis que resulten ésser les mateixes que les del bon sentit. Si ho fem així, la pau està assegurada.

A fi de traduir la moral en termes de política internacional, ens caldrà reunir una conferència mundial, que s'encarregarà de tractar els grans problemes de les matèries primeres, de les migracions, de les monedes i dels mercats d'una manera tan satisfactòria com sigui possible per al més gran nombre de països.

Però serà impossible d'arribar a unes solucions satisfactòries si les potències que frueixen dels grans monopolis no fan un cert nombre de sacrificis immediats, en part econòmics, però sobretot de prestigi.

Aquestes grans potències es mostraran disposades a fer un sacrifici semblant? O preferiran, com fan a hores d'ara, seguir deixant-se arrossegar cap a una nova guerra mundial que els exigirà sacrificis incomparablement més grans que la darrera? Tals són les preguntes a les quals 1936 durà una resposta. Jo no puc fer més que formular-les.

ALDOUS HUXLEY

(Copyright Opera Mundi)

Els Dijous — Blancs

— Fa quatre dies que deieu que ja no us feia pena cap polític i tinc entès que, aquest matí, en passar En Martí Esteve, no podíeu dissimular l'emoció.

— Es que saludava quinze anys de fidelitat a la Conferència Nacional Catalana, una fidelitat que té un mèrit extraordinari si es considera el nombre de cansats i vençuts.

— Quinze anys pesen molt en la vida dels homes. Penseu que aquells joves que llavors solament comptaven vin-i-cinc anys, ara ja en tenen quaranta i que la majoria sostenen el llast dels fills i carreguen un feix de deures indeclinables.

— Això és el que m'admira d'aquest home, perquè tot i no trobar-se exempt d'aquelles preocupacions, m'ha semblat amb el mateix vigor que, quan essent regidor de Barcelona, anava pels pobles de Catalunya explicant la tasca ingent de la Comissió de Cultura: unes conferències amb projeccions en les quals recordo que sortia el professor Ventura Gassol, dalt d'una barca, a la platja de Calafell, explicant la lliçó a la mainada.

— Aquells temps es caracteritzaven per una política totalitària; vull dir que tothom s'hi sentia a ple.

— El biògraf de Prat de la Ribà us podria contestar amb les paraules del Mestre, dirigides a Manyé i Flaquer: «Els anys passen i les idees es desenvolupen. La llavor que la generació de vostè va regar amorosament en el terrer de Catalunya, avui ja té soca i branca i fulles abundants, i nosaltres que amb vostè estem lligats amb la cadena de la tradició, per la comunió en el mateix ideal nacional de Catalunya, tot respectant i agraint la seva obra, no la podem deixar estacionària; hem d'empènyer-la més i més en la vida del progrés, que és la llei de totes les transformacions socials i científiques.»

— Però tingueu present que En Prat també afirmava que a Catalunya les llaïtes polítiques no han tingut exclusivament els mobils d'un interès material.

— Que n'hi veieu algun?

— Em plauria molt convencer-me que no n'hi predomina cap i que tots responen a un ample daler col·lectiu basat en l'amor i no en l'odi de les classes.

— Són les lleis polítiques i civils les que han de regular la vida del nostre poble, i em fa l'efecte que, en aquest punt cabdal, no s'oblidaran els fenòmens que assenyalava Montesquieu, del qual precisament el vostre amic citava uns mots justíssims en la seva obra El règim jurídic de Catalunya: «Les lleis polítiques i civils han d'ésser tament pròpies al poble per al qual són fetes, que sols per un gran atzar les d'una nació poden convenir a una altra. Cal que tinguin relació amb la natura i el principi del govern que està establert, o que es pot establir, sia que el formin com fan les lleis polítiques, sia que el mantinguin, com fan les lleis civils. Han d'ésser relatives al físic del país; al clima, gelat, ardent o atemperat, a la qualitat del terreny, a la situació, a la seva grandària, al gènere de vida dels pobles, pugesos, caçadors o pastors; han de tenir relació amb el grau de llibertat que la Constitució pot sofrir; a la religió dels dels habitants, a llurs inclinacions, a llurs riqueses, a llur comerç i a llurs costums, a llurs maneres. En fi, les lleis tenen relacions entre elles; i en tenen amb llur origen, amb l'objecte del legislador, amb l'ordre de les coses sobre les quals són establertes.»

— D'això se'n diu anomenar les coses per llur nom!

— Doncs, per noms ni per fets no es perdria.

— Celebraria que, tant com teniu de venent, tinguéssiu de vident!

«Sic transit gloria mundi»

Ara fa un any i mig, tots els diaris anaven plens de les fetes i les dites del famós magistrat anticatalà Jovino Fernández Peña, un dels funcionaris inclosos en la cèlebre llista de magistrats que no comptaven amb la confiança del govern de la Generalitat, facilitada pel conseller de Justícia i Dret senyor Lluhi.

Heus ací, però, que el *Bulleti Oficial de la Generalitat* de dijous passat va publicar una relació dels industrials i propietaris d'automòbils que han resultat descomulgats en pretendre notificar-los la Delegació d'Hisenda de l'Estat Central a Barcelona les liquidacions practicades. En aquesta relació figura el següent expedient:

«Patent Nacional d'Automòbils. — Barcelona. — 4750/33. — Joví F. Peña, R. Universitat, 14; 20322-B; 311'85 ptes.»

La publicació d'aquest anunci oficial haurà coincidit, doncs, amb l'amnistia i la rebuda de diumenge. Un any i mig ha estat suficient per situar cadascú al seu lloc.

El Poble cavernícola

En tornar de Castelldefels, a la comitiva d'autocars on anaven els representants de la premsa catalana, s'afegiren alguns periodistes madrilenys.

Ja prop de Barcelona, un repòrter que parlava molt animadament amb Alardo Prats Bertrán, li digué, assenyalant un poble on anaven a entrar:

— Este es, quizá, el pueblo de Cataluña donde Gil Robles tiene más adeptos.

De primer antuvi, Alardo Prats Bertrán no ho va entendre. Sols va comprendre la facècia quan va saber que el poble en qüestió era Sant Boi.

U. H. P.

Durant la desfilada del sèquit que acompanyava al govern de Catalunya en el seu retorn a la Generalitat, un grup de comunistes repetí unes quantes vegades el seu crit:

— U. H. P. ! U. H. P. ! U. H. P. !

— Què és això? — demanà el corresponent d'un rotatiu de Buenos Aires.

— Res — va respondre Francesc Madrid, despatxant —, és l'anunci d'una nova marca d'autos...

La Plaça del Straperlo

Diumenge al matí, en anar els periodistes d'autocars a Castelldefels per a rebre al govern de Catalunya, els autocars que els conduïen passaren per la plaça que hi ha al final de l'Avinguda del Catorze d'Abril, prop de Pedralbes, retolada fa pocs mesos amb el nom d'Alejandro Lerroux.

— Què en farem, ara, d'aquesta plaça? — demanà un repòrter.

— El millor — féu un periodista català — fóra amortitzar-la...

El vent i les dretes

L'arribada del president i els consellers a Castelldefels tingué lloc enmig d'un vent fortíssim.

— Quin dia més desagradable! — deia tothom.

— Són les dretes, que estan que bufen — respongué un periodista català.

Viatges a París

Modest Sabaté, el lligaire autor a quatre mans — les altres eren de Costa i Déu — de dos llibrets sobre els fets d'octubre, l'endemà de les eleccions va ésser víctima d'una petita facècia.

Algú li va fer creure que diversos empre-

sonats i altres que no havien arribat a ésser-ho, considerant-se denunciats en *La nit del 6 d'octubre* i *La veritat del 6 d'octubre*, desitjaven anar-lo a saludar.

Afortunadament, no es tractava més que d'una facècia, tal com ha pogut constatar el jove Sabaté a la tornada del seu precipitat viatge a París.

Vestals

Dues mecanògrafes de la Generalitat que sempre van de tronc havien coincidit també, durant el recent règim d'excepció, a fer grans elogis dels gestors i de llur *entourage*: — Ahora sí que viene gente de postín! — A eso llamo yo un centro oficial!

Entre els nombrosos telegrams que rebien els consellers a Madrid, la setmana passada, hi havia, però, aquest:

«Us saludem cordialment i esperem la vostra arribada. — Isabel i Angels.»

L'hora de la veritat

L'Institut contra l'Atur Forçós atorgà a un poble de la comarca de Bages una subvenció de quatre mil pessetes, consignades al rector, l'activitat electoral del qual ha batut tots els rècords, però el canvi de la situació política ha tornat aiguapoll el precís manà.

El pastor d'ànimes s'apressà a queixar-se als homes de l'anterior situació:

— I doncs, com m'ho faré per complir amb tota aquella gent?

— Vosaltres, sempre teniu una bona paraula... li respongué En Ballespir, groc com una cera.

«Forfaits»

Els gestoristes de l'I. C. A. F. han cregut que la caritat ben ordenada comença per un mateix, puix que les despeses de viatge i desplaçament de dos senyors durant sis mesos pugen a catorze mil pessetes.

En assabentar-se'n, el nòmada Xavier Calderó assegurà:

— Si amb catorze mil pessetes n'hi hauria per a fer dos creuers per la Mediterrània!

Amb palla i temps...

A la plaça d'Alcalá-Zamora, pensant-se molestar En Fontbernat, un conegut s'hi acostà i li digué:

— Ja ho veieu, En Morera dirigint tres mil homes!

— Doncs ja li toca: té trenta anys més que jo, i a cent homes per any, justos!

No és mai tard si el cor és jove

Vista la derrota electoral del Front d'Ordre, En Millàs-Raurell s'ha decidit a donar-se de baixa de la Lliga.

Un col·lega cuità a felicitar-lo:

— Vaja, per fi, heu donat el cop de cap!

— No, si ja feia temps que pensava fer-ho, però En Macià va dir-me que no calia... — refermà l'autor de *Fruita Verda*.

Treball de sapa

A Olot, l'Esquerra i la Lliga donaren sengles mitings a la mateixa hora, dos quarts de nou del vespre, i mentre el primer s'omplia a vessar, al segon no hi havia gairebé ningú.

Davant el fracàs imminent i trobant-se mancat de temes, l'Estelrich tingué una idea genial: se'n anà a veure l'empresari del local on l'Esquerra donava el miting i li digué:

— Pagant el que sigui, feu-me passar d'amagat a sota l'escenari, que em convé sentir els latiguillos!

— Home, d'amagat no pot ésser, perquè només s'hi pot entrar per la sala d'espectacles! — contestà l'empresari, arronçant-se d'espatlles.

Oasi

Ferran Soldevila, a la Biblioteca de la Universitat, posa un registre en net. En Valls i Taberner s'hi apropa i exclama:

— Em creia que fèieu un treball d'investigació.

— Ihiús! No sabeu el que és bo fer una bona estona de calligrafia: us trobeu tot asserenat i refrescat, com si acabéssiu de néixer a una nova vida!

Disfressa amb explicació

Com cada any, la mascarada plebea i pintoresca de dimarts de la setmana passada, al carrer Nou de la Rambla i adjacents, ha estat la nota més animada de l'ensopit Carnaval barceloní.

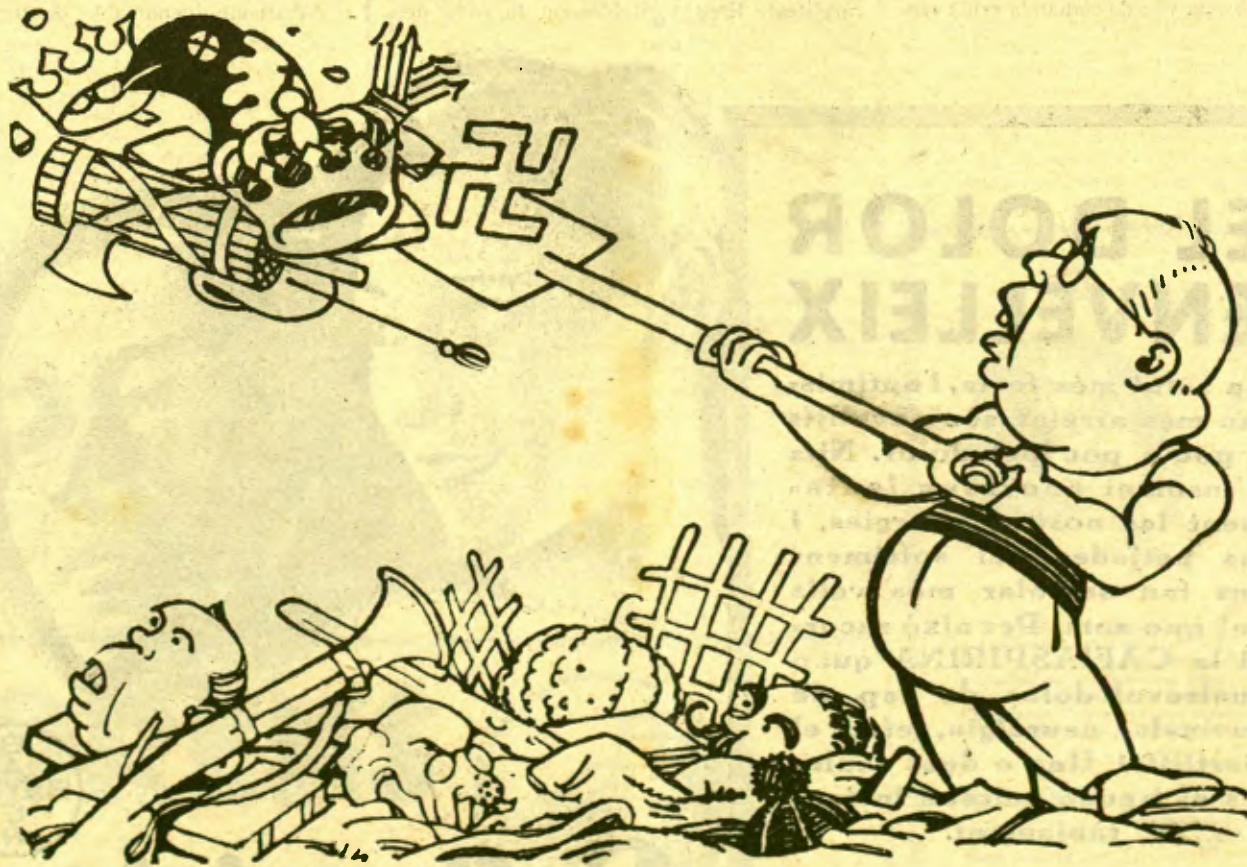
Les autoritats, amb una tolerància que no sabríem aprovar, han deixat que els mamaratxos envaïssin la Rambla i tots els carrers que han volgut, en lloc de circumscriure llur zona d'acció.

Apuntem, com a nota curiosa, que les disfresses que han tingut més voga han estat la de dona embarassada i, com era d'esperar, la d'abissini, fàcil d'altra banda, car emboïcant-se amb un llençol i simulant-se una barba queda realitzada.

Entre les sobrerrealistes troballes de la fantasia dels mamaratxos, assenyalen-ne una d'observada enguany.

Un vestit de groc de cap a peus, que pujava Rambla amunt, sense que ningú pogués dir de què volia anar vestit amb la seva disfressa, i feia la traveta als transeünts, fins que un d'aquests l'incrépa.

— Vaig de pell de plàtan i faig caure — respongué en defensa pròpia el disfressat.

DESFERRES

DATES D'UN CALENDARI

Fent de Poble

(Continuació del número anterior)

I vingué la veritable festa major per l'aficionat a fer de poble: el 6 d'octubre. Quanta literatura ha provocat aquesta data! El 6 d'octubre des de tal Palau. Des de tal altre. Des d'ací i des d'allà. Bé, però del 6 d'octubre des del bell mig del carrer qui n'ha parlat? És clar que per parlar-ne s'hi ha d'haver estat, i ha resultat que aquesta multitud d'herois de la ploma, amb l'afany d'escriure el que veien fer als altres, no han tingut temps per a res més. Els qui hi estigueren de veritat esperaven també el moment de dir-hi la seva. Paraula autoritzada, certament. Per un concepte pur d'estricta patriotisme, callaren. Pensaven fer-ho més tard, quan no quedés cap rastre de la gesta. Avui, però, després d'aquest transcendent 16 de febrer, l'home del bell mig del carrer ho donarà tot per ben esmerçat i seguirà deixant en l'indit més

repassar de l'ambulància amb el dring frenètic d'aquella campaneta enervant, es forma un clima enlairat propici a molts desprendiments. Aleshores ja us heu fet un temps. Tota la resta no té importància. Quants records d'aquella nit! En les hores que la precediren, en aquell gran local de Palestra hom no sentia més que el soroll reticent dels percussors a la prova. La porta anava engolint gent i voluntaris. Tothom arribava un xic emocionat. Vetaci que a baix

bravit: «Nois! Vinga un altre xarrasco...!», i d'un gest napolèonic deixà l'arma a un costat. L'arma relliscà i caigué per terra. Un darrer tret sortí. I fou el primer ensurt se-riós que tingué.

Primeres hores de la nit al Coliseum. Uns sopen. Altres fan la manilla. En un recó un grup, anomenat la colla dels romàntics, discutien possibilitats. Aquesta colla era bona de veritat. Romàntics del catalanisme, els seus components practicaven punt per punt la veritable psicoanàlisi del moviment, un xic indiferents a les conseqüències personals que allò pogués ocasionar-los. El cas era la dignitat del gest. Entre aquests, que sense desmerèixer ningú, podríem dir que formaven els selectes entre els revoltats d'aquell sector, hi havia gent molt diferent... El doctor C., nacionalista convençut, home jovial, que sense ésser optimista tocant als resultats de la gesta, no perdé ni un sol moment un humor dels més fins i més filosòfics. Un jove negociant en fècules de patata, força conegut, que després d'una lluita èpica que durà tres dies entre els deures matrimonials i els sentiments republicans, triomfaren aquests darrers a l'últim moment. Aquest opinava raonadament que el tenia més neguitós la por de fer el ridícul que no pas les probabilitats de tornar a casa a cavall d'una llitera. I en dir això alludia al comandament de l'acció armada, la qual li inspirava certs recels. Hi havia també el comptable d'una casa de duanes, home d'una serenitat incommensurable, d'unes conviccions incoltorçables i d'una reflexió tan freda que deixà el treball per anar al lloc de concentració dos dies abans del cop, malgrat tenir un gerent membre del Grupo Alfonso que amb tota seguretat no li ho perdonaria. Fins hi havia un afiliat a la Lliga! Això ho declarà solemnement en arribar enmig de l'astorament general, i per afegidura emparentat de ben a prop amb un prohom d'aquell partit. El jove voluntari, secretari en una gran casa de banca barcelonina, en adonar-se que hom l'esguardava de reüll confessà d'un to sincer: «Si tota la vida he parlat de catala-

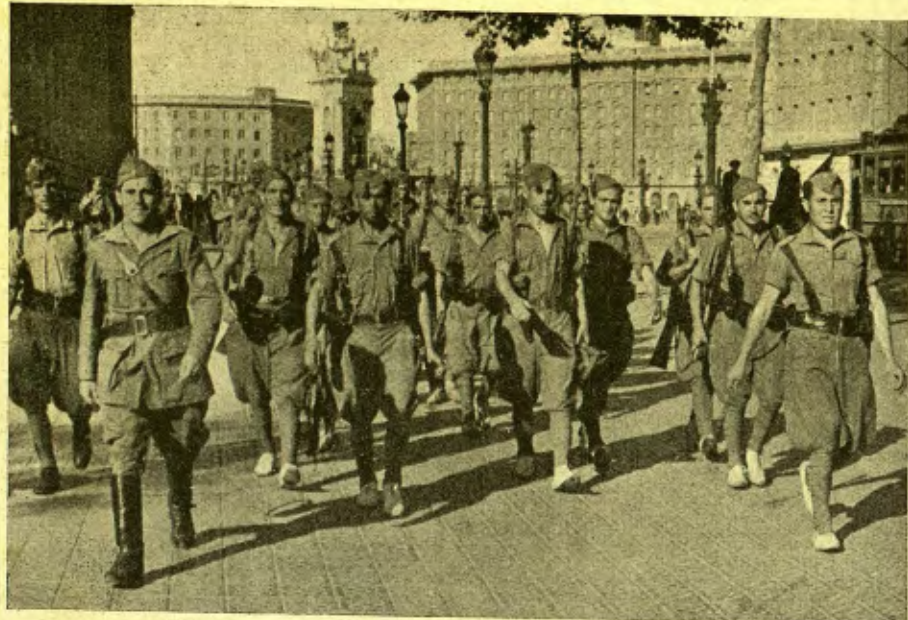
purs. Sentimentals, convençuts i patriotes. D'un patriotisme net, despullat, ferotge.

Aquest darrer oferia per cert un blanc gens envejable. Home més aviat obès i no massa àgil, hagué de carregar, per un atzar que atribuïa a la fatalitat, amb totes aquelles missions delicades i de perill a l'exterior. Tota la nit anà en dansa d'un indret a l'altre. Ja ho deia el filosòficament resignat: «Es veu que sóc de la brigada mòbil.» Els quals eren precisament aquells que te-

al cap i li pregunta preocupat: «Escollit: als ferits de l'altra banda els hem de rematar?...»

Dos quarts de quatre de la matinada. Amb ordres o sense ordres — més aviat això darrer —, obeint un impuls i una frisança ja difícils de contenir, cal anar avall. A davant del Coliseum es forma la columna. Una cananada llunyana rebruny. Instintivament uns quants es giren vers l'home de Segangan: «I doncs — li fan —, sembla que ja han arribat?» «D'això feu cas?» — contesta l'altre —. «Són les bombes de la Fai que entren en joc!»

Abans de posar en marxa la columna, un militant d'Estat Català d'uniforme, proveït d'un gran sac de cartutxeria, fa un nou repartiment. «No us faci por el pes — diu —; això no us farà mai nosa.» A algú li cau l'arma per terra i els trets surten fins dels mitjons. Avant!

Un obsequi que cal agrair tota la vida a Lerroux: el Tercio Extranjero

absolut el voluminós contingut del llibre que podria fer del seu pensament, dels seus dubtes, de la seva abnegació, del seu heroisme i sacrifici, de les seves reaccions, desil·lusions i desconsols en aquella matinada històrica del 6 d'octubre de 1934.

El poble, en nom de la memòria dels seus gloriosos caiguts, hauria explicat de quina manera més amarga s'hagué de menjar aquell plat cuinat a fora que en digueren «gallina a la catalana». Bé es veritat que fou creat per aquells que a la capital de la península sortiren en manifestació a defensar la integritat d'Espanya quan ja tot era ben cuit. I la revolta, vençuda.

També hauria parlat de la por. Aquest mot que tant li han tirat a la cara i ha hagut de sentir dintre de casa seva mateix. La por de la nit del 6 d'octubre! Si el signant fos un caudill radical ja definitivament convertit i amant dels simbolismes bíblics, parlant de la por en la nit d'aquella data, diria: El qui estigui exempt de pecat que tiri la primera pedra. Això, a més de fer bonic, tindria un mèrit: el d'ésser incontestable sempre que hi hagués sinceritat. I dintre la figura hi inclouria els contendents d'una i altra banda, nosaltres, els minaires, els regulars, els irregulars, els del terç i fins i tot els que «feren» el 6 d'octubre escoltant la ràdio. Tothom.

Hem de confessar que en moments com els d'aquella nit sobre l'hora de les deu, si us trobeu enmig de la Plaça de l'Universitat amb un fusell a la mà i amb escassa companyia mentre els ciutadans que es van retirant a llurs cases esverats van passant i us criden «Ja vénen!!!... Ja vénen!!!», com que ja no us heu fet gaires il·lusions que els que vénen siguin els vostres, esteu un xic més neguitós que el militant radio-escolta malgrat que entre himnes i sardanes li etzibin un «A les armes... Ciutadans...», acompanyat del terrabastall d'una cananada i dels gemes corresponents.

Si el que signa fos filòsof, a la manera d'un Erasme, per exemple, faria un assaigle de sinceritat i de fons, el qual es titularia: *Elogi de la Por*. Perquè hi ha molta gent que encara no ha meditat prou bé els orígens i la natura d'aquesta mena de pessigolla intestinal — no és altra cosa — que se'n diu por.

La por, encara que sembli un disbarat dir-ho, és el picant, la poesia i l'emoció de les grans gestes. És com la mostassa en una bona mitjana de bou. En relleva el gust i valoritza la menja.

Imagíneu un 6 d'octubre sense por. Imagíneu la baixada cap a la plaça de l'Àngel, amb una eina que en diuen *winchester* a les mans i amb unes dues-centes bales a les butxaques. Xano-xano. Amb la mateixa tranquil·litat i resignació d'una anada a l'oficina o senzillament com si anéssim a presentar la veu de la contribució. Hem de creure, francament, que aquesta tranquil·litat i aquest equilibri produïts per la manca total de temença a veure's un budell foradat a qualsevol cantonada en treuria tot l'encant. Mancaria d'interès. L'heroisme i la poesia en serien absents. I això de la poesia té la seva importància. Puix és l'únic que resta i que reconforta quan, vençut i capitulat — encara que sigui per decret —, torneu a casa havent-ho perdut tot: bous i esquelles.

Qui més qui menys, tothom ha mort un conill d'una perdigonada sense gaires remordiments de consciència. I fins tots hem sentit la culatada d'un màuser o un mosquetó ajeguts al Camp de la Bota, sense gaires palpitations. Però arribats a certs moments, ningú no pot exigir a ningú d'haver nascut guerrer i resulta inevitable de veure, per exemple, que si en un local hi ha quatre-cents homes i tres-centes vuitanta armes, una cinquantena d'individus facin el tocatardà per tal d'arribar quan no quedi ni una escombra per armar-se i així tenir una excusa per no haver-se d'exposar.

Ara que, quan en l'atmosfera batega un hàbit de tragèdia i les persones i les coses van agafant uns relleus insospitats i contemplan durant tres o quatre hores el passar i

al carrer un autocar empolsat arriba: «Catalans de França!», algú crida. Una breu estona, i el que fa de guàrdia a la porta dona pas a uns personatges els quals entren amb una serenitat i un to exemplars en aquella hora de nerviosisme intens, al mateix temps que anuncia: «Catalans d'Amèrica!» I un minyó de muntanya tot encaparrat pregunta: «Com radiantre hauran pogut venir?»

Darrera d'ells, un pare ve a allistar-se amb dos fills. «No estranyeu — diu — que no hagi portat el tercer perquè només té nou anys.»

Tothom fa pronòstics i projectes. Aquest ho agafaria d'aquesta forma. Aquell d'aquesta altra manera. Heu vist els cavalls de cursa regirar-se sobre ells mateixos davant la línia de sortida en els hipòdroms? Així semblaven els voluntaris d'aquella gesta en les darreres hores dels preparatius.

Hi havia el tipus pintoresc: L'excursionista cent per cent. L'home dels diumenges a muntanya, infatigable seguidor dels camins i dels paratges de la terra. L'enervant esopera, la mata amb tabac de pipa i amb narracions alpines: Tagamanent en mitja hora. La Collada de Toses? El Taga? Quatre gambades. Les Agudes... Coll Sa Cabra? Va. Tot plegat un esmorzar. Allò serà una excursió més. Qüestió de saber agafar la drecera. L'home va equipat de bo de bo, com si anés al Pireneu. Només li falta l'esquí i la sabata de claus. Arriba un moment que s'excita i exclama: «Res! Jo conec com s'ha de conduir una lluita a les ciutats. Que em donin un bon xarrasco i em quedo sol!»

A mitja nit l'home del Pireneu posava en pràctica la seva teoria de lluita a les ciutats. Encastellat en un balcó escampava una nuvolada de bales en orri a tots indrets. La teoria era basada en el soroll i el pànic consegüent. Les càpsules disparades ja formaven un petit «Turó de l'Home» al costat seu. Els seus companys, esverats, no gosaven moure's d'un recó. El furor bèl·lic de l'excursionista inspirava seriosos temors fins als homes dels seus mateixos rengles. Però l'excursionista complia la seva paraula: es quedava sol.

Quan el canó del fusell començà a cremar, es girà i amb una veu de comanda cridà em-

Voluntaris del 6 d'octubre

nisme i quan arriba el moment de defensar l'autonomia primparada per la causa que sigui, i que no vull saber, no hi poso el meu ajut personal i actiu, més val no posar-me mai més Catalunya als llavis.»

També hi havia entre els romàntics de la idea un periodista de la premsa setmanal i de la que surt quan pot. Aquest comparava els fets que anaven a produir-se a aquell que veïes la seva mare abocant-se sobre el buit en un balcó. La mare, evidentment, en abocar-se podia haver sofert una greu equivocació per més raons que l'haguessin empès a fer-ho, però tampoc hi havia cap mena de dubte que, equivocada o no, corria un perill greu de veritat i no intentar donar-li ajut, socórrer-la de l'única manera que ja tan sols era possible, fins i tot amb perill que us arrossegui, abandonar-la a la seva sort en aquells moments compromesos, era ésser un fill inhumà i desnaturalitzat. Eren veritablement la colla dels

Els Mossos d'Esquadra desarmats

nien més probabilitats de quedar immobilitzats de cop.

Com que algú havia donat la indicació de dos cotxes que conduïen gent contrària, i pel que es deia agressiva, els havien donat ordre de desplegar-se a una portallada propera cada cop que en vingués algun per tal de contestar la possible agressió amb un mínim d'exposició personal. El replegament s'havia d'efectuar per una portella petita. Vetaci que arriba un cotxe sospitos i la retirada estratègica es féu ordenadament. Arriba un segon i ja hi hagué un bon xic més de precipitació i empentes. És a dir, ja entraren a la pressió. Com la cervesa. I, quan arribà el tercer, la cosa rutllà tan malament que un guàrdia d'assalt que feia la maniobra amb tots ells s'hi quedà enganxat entre els costats de la portella i el voluminós voluntari. Immobilitzats del tot, sense ni tan sols poder engaltar l'arma per un si de cas, el guàrdia, exasperat, exclamà: «Així, no farem res! A vos la revolució us engreixa!»

No hi faltaven els estratèges. Ni l'expert en fets d'armes, ex-combatent de la campanya del «moron». Aquest home, ferreny, rabassut i sòlid, de mitja edat, era un formidable optimista. Tot menjant i remugant infatigablement cacauets explicava que ell sabia el que eren totes aquestes coses. Ell coneixia l'exèrcit ben a fons. No per res s'havia passat nou mesos a Segangan. «Mireu — deia —, quan jo us dic que això és guanyat... Per carretera no poden venir; estan interrompudes. De les casernes d'aquí, no poden moure's; estan cercats. Els ferrocarrils estan en vaga; doncs per aquest costat no cal pensar-hi. La marina? Voleu callar, home, voleu callar! La marina, si en fa d'hores que està sublevada! I pels aires, com voleu que facin res? Ja tindran prou compte de no bombardejar. No veieu que Barcelona està plena de consolat estrangers?» No hi havia per part dels altres res a fer. Allò era guanyat. Això sí; s'imposava per l'endemà de la victòria un *baldeo nacional* al·ligador. I mentre exposava les seves afirmacions, anava garbellant cacauets barrejats entre les bales de dins d'un sarró de caçador de conills penjat amb gran estil entre els ronyons i l'espatlla.

No hi ha tragèdia, per descarnada que sigui, que no tingui els seus moments còmics. Hi ha qui ha vist un voluntari que es jugava la vida a cara o creu, fent foc des d'un balcó i que de sobte es recorda que de genolls per terra es pot perjudicar els pantalons i corre a cercar un coixí que li permet continuar sense més angúnies.

Un altre que feia cara de feiocista dissident, vetaci que es capfica per tota classe de formulismes i de dubtes en els moments més compromesos, i entre empentes i un malabarisme inenarrable de trets, s'acosta

Casp, Llúria, Urquinaona, Trafalgar, Mes-tre Vives, Alt de Sant Pere... La columna es divideix. «Bona sort, companys!» «Per Macià!», responen els que se'n van. Avant!

Carrer de la Verge del Pilar avall. Baix de Sant Pere. A la cantonada del carrer d'Alvarez, els caps canvien uns darreres impressions. Hom recomana silenci i atenció. Objectiu: carrer de la Bòria. Endavant! Vers la plaça de Santa Caterina. Avall...

El brunziment de les canonades, el clapotge de les metralladores i els fusells ja es senten de tan a prop que un intel·lectual de la colla dels romàntics s'aixeca el coll i les solapes de l'americana com si anés a batre's en duel i diu sereníssim: «Bé, em sembla que ja hi hem arribat. Passin-ho bé, senyors.» I se'n va a ocupar el primer lloc de la columna.

De primer l'espèctec de les metralladores us altera el ritme del cor. Però quan fa estona que sentiu la mateixa musiqueta, us creieu instal·lat en el seient d'un cinema presenciant els entreteniments d'un *kidnapper* o d'un enemic públic qualsevol, dels primers números de l'escalafó. En tota activitat la qüestió és acostumar-s'hi, i aquesta feina especial no és pas una excepció.

Tot baixant pels carrers els caps us criden: «Atenció als balcons! Cura a guardar un parell de metres entre cada un! Canons enlaire, si us plau! Aproveiteu les entrades i els relleus de les parets! Precaució a les cantonades!» Tots aquests advertiments, dits a mitja veu i repetits com un eco al llarg de dues corrues d'homes armats i silenciosos, baixant per cada vorera, confosos en la fosca de la nit i l'ombra dels murs, us van posant a to si encara no hi esteu, mentre l'eco de les ordres es va repetint columna enllà fins allà al fons del carrer on s'esvaeix entre els darrers.

A la fi, per allà als voltants del mercat de Santa Caterina, alentiu en una cantonada que se sap de cert que al tombant hom us espera. Llavors l'estrany silenci que hi ha en aquella cruïlla contrasta amb la fressa que arriba de més enllà per sobre dels terrats...

Si en algun moment es pot dir que hi ha silencis que parlen, creieu-me que és aquest. Així com els marins bregats en alta mar es desperten i s'alarmen instantàniament en cessar el funcionament de les màquines, l'home avesat a sentir trets i el retronir de les canonades es sent embolcallat per una alarma creixent en constatar un sobtat silenci farcit de basarda, de mals averanys i curull de presenciaments. Aleshores la boca us queda eixuta, la llengua sembla de suro — si hom assoleix retrobar-la — i es pagaria a bon preu un glop d'aigua a qui el pogués facilitar. Però aquests silencis de les lluites, com el de les partitures musicals, són d'una durada breu...

Tot de cop, sense saber per què ni com va, us adoneu que a dues passes vostres s'està estampant a la paret un rosari de forats lleugerament oscil·lants. Cada forat projecta als ulls i us barboteja a la cara uns esquitxos de ciment i terregada enséms que, talmant un joc de bitlles, els uns cauen, els altres es tambalegen i uns quants es queden drets. El món es fa fugisser. Hom sent grans bates als polsos. Per sobre d'algun teixit de camisa comenceu a veure certes taques que es van engrandint lentament, lentament, com si fossin d'oli...

Aleshores totes aquestes coses que veieu entorn vostre us fan començar a sospitar que ha arribat el moment precís de treure a la processó el Sant Crist gros...

J. E. BARTRINA

(Segueix a la pàg. 8)

EL DOLOR ENVELLEIX

La salut més forta, l'optimisme més arrelat, són envellits a poc a poc pel dolor. Nits d'insomni anorreen lentament les nostres energies, i les petjades del sofriment ens fan semblar més vells del que som. Per això recordi la CAFIASPIRINA quan qualsevol dolor, de cap, de queixals, neuralgia, etc., el martiritzi. Una o dues tauletes el treuen gairebé instantàniament.

Cafiaspirina

CAMISER
ESPECIALISTA
L'AIT EN LA MIDA
JAUME I, 41
Telèfon 41655

Canòdrom Guinardó

CURSES DE LLEBRERS

Tots els dissabtes a la tarda
diumenges i festius matí i tarda

Grans curses de llebrers

UN FISIOLEG RUS

Ivan Petrovitx Pavlov

Tots els metges que de més de vint anys ençà han sortit de la Facultat de Barcelona, si potser la majoria, dedicats a la pràctica i no al laboratori, no saben gran cosa de Pavlov, recorden almenys «el gos de Pavlov», meritòria víctima que August Pi Sunyer ofrenava en l'altar de la fisiologia.

Un temps, el nom de l'investigador rus va sortir bastant sovint en la premsa reaccionària de tot el món: es deia que els

es casà a Ekaterinoslav, potser sense la seva germana s'haurien mort de gana ell i la seva dona.

Però fóra injust pensar que Pavlov fos un savi de laboratori que només s'interessés pels seus estudis, malgrat posar com a primer element del seu mètode de treball una concentració obstinada del pensament de l'experimentador, «pensar sense repòs en una sola cosa, acotar-se amb aquest pensament i llevar-se amb ell». Qualsevol cosa

I. P. Pavlov operant a l'Institut de Medicina Experimental de Leningrad

Soviets el deixaven morir de gana. Després, ha estat la premsa russa i russòfila que l'ha imprès sovint: l'estiu de 1934, en ocasió de commemorar-se el vuitanta-cinquè aniversari del savi, i l'estiu de 1935, quan el XV Congrés internacional de Fisiologia, celebrat a Leningrad sota la presidència d'Ivan Petrovitx Pavlov, que als vuitanta-sis anys encara conservava el vigor intel·lectual i físic.

Pavlov va néixer a Riazan el 14 de setembre de 1849. El seu pare era un pobre pope que es pensava que el seu fill també en seria. Pavlov, però, deixà el Seminari tan aviat com pogué i anà a Petersburg, a estudiar a la Universitat i a l'Acadèmia de Medicina Militar. Els seus mestres foren Bolkin i Setzenov, «el pare de la fisiologia russa», segons Pavlov. Aconseguida en 1884 una pensió, passà dos anys a Alemanya, amb Heidenhain i Ludwig. Ja havia començat a treballar en la fisiologia de l'aparell digestiu servint-se de gossos.

El seu nom ja és conegut en els medis científics i les seves classes són concorregutíssimes; malgrat això, la seva carrera professional no és brillant perquè el director de l'Acadèmia, un tal Patxutin, és un tirà que topa sempre amb la independència d'esperit de Pavlov—de la qual ja veurem més tard mostres més grans—i s'oposa al seu nomenament de professor ordinari, que no té lloc fins a 1897, any en què publica les *Conferències sobre el funcionament de les glàndules digestives*. Cal dir que, relativament, la bibliografia pavloviana no és molt extensa. Hi ha hagut en la seva vida una llarga època de poca afició a escriure i de molta afició a la discussió—tenia un gran talent polèmic—i a l'ensenyament oral. Dotat d'extraordinàries dotes pedagògiques, les seves lliçons, per llur claredat d'exposició, desvetllaven l'interès dels més apàtics i Pavlov fruita més com més preguntes li feien els oients, de tal manera que les seves lliçons prenen sovint l'aspecte d'un diàleg.

En 1902, presentà al Congrés de Fisiologia de Madrid la seva remarcable memòria sobre els «reflexos condicionals» (terme introduït per ell en la fisiologia).

En 1904, consagració suprema, li és atorgat el Premi Nobel.

Ja hem dit que Pavlov era de família pobre i d'una gran independència d'esperit. Era també, per afegidura, d'una indiferència ben bé de savi típic respecte a la vida material.

La seva diversió, a més a més de la lectura, era el treball manual, bé fent de jardiner, bé ajudant son pare en l'edificació de la casa familiar. Professor ja, havia fundat una associació gimnàstica de metges que durà fins a la guerra de 1914. Parlant de la satisfacció que li produïa l'exercici i el treball manual, n'havia definit la sensació amb el terme de «joia muscular».

Indiferent a la materialitat de la vida, quan estudiava a Petersburg era el seu germà Dimitri el qui s'havia d'amoinar de comprar-li vestits i sabates. Quan més tard

es casà a Ekaterinoslav, potser sense la seva germana s'haurien mort de gana ell i la seva dona.

Segurament que a Pavlov tant se li'n donava d'aquestes afirmacions del seu amic Bukharin. Però un any després, el 9 d'agost de 1935, en pronunciar el discurs d'obertura del XV Congrés internacional de Fisiologia, feia una crida a la col·laboració científica internacional: «Si esclata una guerra, molts d'entre nosaltres s'alçaran els uns contra els altres, i precisament en el terreny científic, com ja ha ocorregut més d'una vegada... Puc comprendre la grandesa d'una guerra d'emancipació. De totes maneres, no es pot negar que la guerra és en ella mateixa un mitjà salvatge de resoldre els dificultats de la vida, un mitjà indigne de la intel·ligència humana i dels seus immensos recursos».

El professor G. Dumas, fent l'elogi de Pavlov a la Sorbona, va dir: «Es un esperit de la mateixa mena que Claude Bernard: tots dos tenen la mateixa netedat de concepcions, la mateixa lleialtat».

Es per aquesta lleialtat que, ni un sol moment adherit al règim, però profundament patriota, ha seguit treballant al seu país i formant-hi deixebles. Amb tota seguretat, no hauria pogut fer altre tant al Tercer Reich.

Pavlov ha mort en plena activitat. A Koltutxi—una petita ciutat científica, prop de Leningrad, composta de laboratoris, d'una casa de repòs per als investigadors, un parc d'animals d'experimentació, sobretot gossos i simis, entre els quals dos ximpanzés regalats per Voronoff—, es dedicava sobretot a estudiar la transmissió hereditària de les activitats nervioses superiors, tema que havia encetat ja en 1910. Però el detall de les experiències de Pavlov i dels seus col·laboradors i llurs aplicacions a la psicologia i la psiquiatria no és propi d'aquest lloc.

Mirant a fora

Pla quinquennal

Etapas principals de l'ascensió del Tercer Reich, recollides d'un discurs fet per Goebbels en nom de Hitler, resumit pel príncep de Rohan en l'Europäische Revue:

1933: Conquesta del poder interior.
1934: Consolidació i preparació.
1935: Conquesta de la llibertat en el camp internacional.

1936: Consolidació i preparació (i un cop d'espera perquè hi ha les Olimpíades, amb molta gent de fora que portaran moneda estrangera).
1937: Qui viurà veurà; però probablement passarà alguna cosa.

Subtileza

Un corresponsal anglès a Roma s'ha dirigit a una personalitat pròxima a Mussolini per preguntar-li si la notícia d'un acostament italo-alemany era veritat o mentida. —Vós sou periodista—respongué el diplomàtic—. Així, ja sabeu tan bé com jo que no hi ha notícies veritables ni notícies falses. Només hi ha notícies oportunes i notícies inoportunes. Aquesta de què em parleu em sembla molt inoportuna. Però potser el cap de redacció del vostre diari pensarà d'una altra manera.

L'encenedor de Grandi

Es conta que, no ja gaire, Eden i Grandi es trobaren en una recepció diplomàtica. Una de les invitades, que estava parlant amb l'ambaixador feixista, es tragué un cigarret. Grandi, galant, s'afanyà a donar-li foc. Però, per més que feia, l'encenedor fallava. Aleshores, la dama, agafant l'encenedor i allargant-lo a Eden, li preguntà: —Teniu una mica de benzina per a l'ambaixador d'Itàlia?

No, Eden no en tenia ni una gota, però en feu anar a buscar de seguida pel seu xofer i ell mateix l'oferí en una elegant ampolla a Grandi, que remercià amb un somriure una mica irònic l'amabilitat del més sancionista dels ministres britànics.

Humor britànic

Una associació anglesa d'arquitectes trameta regularment el seu butlletí a l'Acadèmia d'Arquitectura de Roma. Aquesta, com a contrasanció, ha decidit tornar-lo a l'expedidor, amb una carta dient que l'associació faria bé de trametre el butlletí a l'organització corresponent d'Addis Abeba. La redacció del butlletí respongué:

«Us donem les gràcies per la vostra excel·lent idea. Per dissort, no coneixem l'adreça de l'Acadèmia d'Arquitectura d'Etiòpia. Us quedarem molt agraïts si ens la comuniquen quan les tropes italianes hauran ocupat Addis Abeba.»

L'optimisme

El general Pershing ha estat nomenat de l'Institut de França. La seva obra literària, que nosaltres sapiguem, es redueix als seus records dels temps de guerra. Podria comptar-s'hi també aquesta definició:

—Un optimista és un home que no fa una assegurança de vida abans d'anar a Chicago.

L'ortografia anglesa

Ja és sabut que és la més complicada del món. S'ha arribat a dir que una de les regles més segures de pronunciació pot formular-se així: «Les vocals angleses es pronuncien de qualsevol manera, fora d'aquella en què s'escriuen». De tant en tant, s'agita aquesta qüestió, i ara fa pocs dies el Times publicava aquest manifest:

«L'ortografia anglesa és il·lògica i difícil. No es diu als estrangers que han d'aprendre dues llengües a la vegada: l'angles tal com es parla i l'angles tal com s'escriu? La nostra manera d'escriure perjudica en gran manera la difusió de l'angles com llengua internacional.»

«Els nens italians aprenen a llegir i escriure en molt menys temps del que poden fer-ho els nens anglesos més ben dotats.»

«En bé dels nostres infants, dels dels Dominions i de l'Índia, hem de simplificar la nostra ortografia.»

«Més de 900 membres de l'ensenyament, 237 diputats, 20 bisbes, 30 batlles i nombrosos escriptors, periodistes, industrials, etcètera, reclamen la creació d'un comitè que tindrà per tasca l'elaboració d'un projecte destinat a simplificar la nostra ortografia.»

Encapçalen la llista de firmes H. G. Wells, Aldous Huxley, el general Baden Powell, etcètera.

Al Saar

D'ençà de l'anexió, després del plebiscit, del Saar al Reich, els nazis no han pas atenuat la propaganda, i recentment la commemoració del retorn a la mare pàtria va ésser celebrada amb tot esclat.

Però el fet és que la vida és molt més cara i els impostos més alts que en temps de l'administració francesa.

Naturalment, corren anècdotes.

—Sabeu—deia un del país a un foraster—per què afaitar-se ara és més car que abans?

—Doncs perquè tothom fa la cara més

C. llarga!

L'ACTUALITAT INTERNACIONAL

El cop de mà japonès

El Japó és un d'aquells països que sovint sol·liciten l'atenció de l'opinió pública internacional i preocupen les cancelleries. En això ha superat—i ja és tot el que es pot dir—la mateixa Alemanya. En justícia, certs fenòmens són més explicables, però, en la nació asiàtica que no pas en l'europea. Des del punt de vista etnogràfic, per exemple, a Alemanya hi ha un cert equilibri entre la mortalitat i la natalitat, mentre que al Japó el nombre de naixements supera cada

oficials exaltats, que saben que hauria destinat gairebé tots els recursos del país a despeses militars. La resurrecció d'Okada i el fracàs de la temptativa deuen haver-li aconsellat, en canvi, la renovació de la seva confiança en el primer ministre i la condemna dels revoltats.

Pel que sembla, els insurgents estaven descontents d'algunes reduccions introduïdes pel govern en les despeses militars, les quals però, malgrat la reducció, absorbien les quatre cinques parts del pressupost.

Com que el cop de mà ha fracassat i Okada ha ressuscitat—contràriament al que passà al seu predecessor Inukai, assassinat en 1932—, ja que els amotinats han mort per equivocació un parent seu que se li assemblava, és de creure que el Japó tornarà a la situació anterior a la nit del 26 de febrer. Això, d'antuvi, evitarà complicacions internacionals. Però la política conciliadora de Koki Hirota—fins es parlava d'una entrevista amb Litvinov—segurament sofrirà modificacions.

En realitat, el govern que es volia abatre per la força no estava tampoc exempt de nacionalisme expansionista, més o menys dissimulat. L'expansió a la Xina del Nord n'és una clara demostració. L'únic que hi ha és que Okada mira d'evitar en el possible els conflictes armats, mentre que Araki i els seus amics són partidaris d'una acció energica, resolta i ràpida, de la substitució de les finasseries i chinoïseries per la força.

Es, fet i fet, qüestió de forma, però, des del punt de vista internacional, és la mateixa cosa. Es un fet indiscutible que el Japó pretén estendre la seva hegemonia sobre tota la Xina. Que això s'esdevingui amb el mètode diplomàtic d'Okada o amb el militar d'Araki, el resultat és idèntic. I aquí radica el perill, perquè ni els Estats Units, ni la U. R. S. S., ni Anglaterra no podran permetre una semblant hegemonia.

A part raons humanitàries, que en política han tingut sempre un valor relatiu, i el fet que la Xina forma part de la Societat de les Nacions—la qual sembla però desinteressar-se de la seva sort—, hi ha un pacte signat per nou potències garan-

Fumio Goto, ministre de l'Interior

any de prop d'un milió el de defuncions. L'extensió territorial d'Alemanya, si les condicions econòmiques del món fossin normals, és gairebé suficient per als seus 60 milions d'habitants; mentre que els 80 milions de japonesos estan estrets en llur territori infèrril en gran part. Ara bé; ja és sabut que tots els països han tancat les fronteres als emigrants estrangers, i aquest és el principal—si no l'únic—factor de la transformació del Japó en un país de bullent nacionalisme que amenaça d'explotar d'un moment a l'altre. Cal tenir en compte la mentalitat nipona, una de les característiques de la qual és una atàvica indiferència davant la mort, la qual cosa és una gran condició per a lliurar-se a les més esbojardades aventures bèl·liques.

No és únicament al Japó on es presenta el problema de la sobrepoblació humana, del qual s'hauria d'ocupar seriosament la Societat de les Nacions, no sols per esperit de justícia, sinó també perquè és un motiu de conflictes.

Límitant-nos només a aquests primers mesos de l'any present, el Japó ha proporcionat ja uns quants motius de preocupació a les cancelleries: des de la seva retirada de la Conferència Naval de Londres a les vicissituds de la Mongòlia, que semblaven destinades a provocar el govern de Moscou, i qual les ha suportades amb paciència per no embolicar-se en una guerra. I, per fi, hem arribat als esdeveniments del 26 de febrer, que haurien pogut portar al govern de l'Imperi el general Araki, un home que es mor de ganes d'empenyer el seu país a una gran guerra.

El pronunciamiento de la setmana passada—organitzat no se sap ben bé per qui, encara que certes versions l'atribueixen al Dragó Negre, societat secreta nacionalista—és un de tants episodis de la convulsa i agitada situació en què es troba l'exèrcit japonès.

El cert és que la nit del 26 de febrer, part de la guarnició de Tòquio es sublevà, prengué per assalt alguns centres oficials i matà diversos membres del govern i polítics destacats, mentre l'altra part de les tropes es posava a les ordres del ministre de l'Interior, Fumio Goto—que després del suposat assassinat del primer ministre, l'almirall Keisuke Okada, feia de cap del govern—, per a jugar la insurrecció i restablir l'ordre en la capital, on sembla haver-se circumscriu el moviment.

La dificultat de reconstruir els fets sobre dades precises, donades les incerteses i contradiccions de les notícies que arriben, no deixen possibilitat de precisar quina hagi estat l'actitud de l'emperador envers la insurrecció. Segons algunes versions, Hirohito estava assabentat del cop de mà que es projectava i el veia amb certa simpatia; segons d'altres, la seva mateixa persona era de les designades per a ésser suprimides.

Mentre s'aclareix aquest punt, assentem la hipòtesi que l'emperador de bona gana hauria donat el seu consentiment—en cas d'èxit de la revolta—a un gabinet format per Araki, que compta amb la simpatia dels

Takahashi, ministre d'Hisenda, assassinat pels rebels

tint la integritat territorial i econòmica de la Xina.

Ara és el cas de preguntar-se per què Anglaterra només ha intervingut a Nanking per tal d'impedir que el govern japonès posés sota el seu control el moviment monetari xinès, i ni Anglaterra ni les altres nacions signants del pacte dels nou, i menys el Consell de la S. de les N., han fet res per tal d'evitar que allò que es considera un perill de guerra n'esdevingui una realitat.

Fins ara, el Japó ha descabellat sense cap oposició la seva política expansionista a Xina. La condemna moral de la S. de les N. no l'ha amoinat gens ni mica. No seria el mateix si Hirohito, els seus ministres i els seus generals sabessin que totes les nacions estan disposades a una acció energica a fi de fer respectar els pactes. A vegades és la política de les vacil·lacions i dels miraments la que condueix a les catàstrofes.

La revolta militar del 26 de febrer, encara que sigui un fet de caràcter intern, hauria de fer obrir els ulls a les cancelleries. Un conflicte russo-japonès, per exemple, seria el principi d'una catàstrofe mundial.

Els esdeveniments del 26 de febrer han d'ésser considerats com un senyal d'alarma.

TIGGIS

CASA REÑE

COPIES a màquina

CIRCULARS

amb multicopista a preus reduïdíssims

TRADUCCIONS de l'anglès

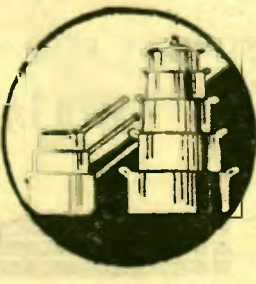
i francès

MONT-SIÓ, 18, pral. - Telef. 18053

LLORENS

RAMBLA DE LES FLORS-30

¡NERVIOSOS!

Prou de patir inútilment, gràcies a les acreditades

GRAGEES POTENCIALS DEL DR. SOIVRÉ

que combaten d'una manera còmoda, ràpida i eficaç la

Neurastènia (Impotència en totes les seves manifestacions), mal de cap, cansament mental, pèrdua de memòria, vertigenes, fatiga corporal, tremolors, dispèpsia nerviosa, palpitations, histerisme i trastorns nerviosos en general de les dones i tots els trastorns orgànics que d'alguna manera causen agotament nerviós.

Les Gragees potencials del Dr. Solvré,

més que un medicament són un element essencial del cervell, medulla i fet el sistema nerviós, regenerant el vigor sexual propi de l'edat, conservant la salut i prolongant la vida; indicades especialment als agotats en la seva joventut per tota mena d'excessos, als que verifiquen treball excessiu, tant físic com moral o intel·lectual, esportistes, homes de ciències, financers, artistes, comerciants, industrials, pensadors, etc., aconseguint sempre, amb les Gragees potencials del Dr. Solvré, tots els esforços o exercicis fàcilment i disposant l'organisme per reprendre'l després amb el mateix resultat, arribant a l'extrema vellesa i sense violentar l'organisme amb energies pròpies de la joventut.

Basta pendre un flascó per convencer-se'n

Venda a 6'60 ptes. flascó, en totes les principals farmàcies d'Espanya, Portugal i America

NOTA.—Desitjant-se transmetre 0'25 ptes. en segell de correu per al franquig a Oficines Laboratoris Sôkars, carrer del Ter, 16, Barcelona, rebre gratis un llibre explicatiu sobre l'origen, desenvolupament i tractament d'aquestes malalties

EL CINEMA

UN FILM D'HENRY KING

"A través de la tempesta"

De totes les impressions ressentides en el curs de les nostres experiències cinematogràfiques, cap probablement de tan viva com aquella que ens produï, ja fa d'això una colla d'anys, el magistral film de David W. Griffith *Entre dues tempestes*. Fou una impressió que determinà més que cap altra la nostra atenció cap el camp de la crítica cinematogràfica. Aquella pel·lícula era l'evidència. Allò era el cinema!

Griffith, aleshores, havia instituit ja tot el lèxic cinematogràfic. No importava que els seus films tinguessin sempre un to de sermó dominical, que la psicologia en ells fos d'un convencionalisme que traïa els millors moments, que l'instrument que manejava acusava gaudis que avui ens semblarien inexcusables; no, no importava tot això, perquè per damunt del contingut hi havia la forma, la intuïció de les regles fonamentals del discurs cinematogràfic, aplicades amb una claredat mental meravellosa.

Aquest art arribava al summum en *Entre dues tempestes*, història de vells puritans que Lillian Gish animava amb el seu talent trágic incomparable. Allí, el contrapunt era la medulla de l'exposició dramàtica, aquella manera de contraposar punt per punt dos desenvolupaments paral·lels, que després ha esdevingut una de les fórmules més estereotipades dels escenaris cinematogràfics.

Ara, un director famós, que per aquell temps, i també amb Lillian Gish, produï *La germana blanca*, un director que abans de *Tempesta* a l'Àsia ja ens havia ofert al final d'un film seu titulat *Flor del desert*, un *prestio* cinematogràfic d'una acceleració al·lucinant, ha filmat altra vegada aquella història i l'ha filmada amb un talent de primer ordre.

Es la pel·lícula que com a film de complement (i) passa avui encara, sense pena ni glòria, per la pantalla de l'Urquinaona amb el títol *A través de la tempesta*. És una pel·lícula admirable, atapeïda d'encerts en la direcció i amb moments boníssims.

L'assumpte és el mateix que en el film de Griffith. Altrament, l'estil n'és distint.

Res ací de la grandesa trágica de Griffith. Ara passem per zones sentimentals més temperades. L'accent que ací impera és més lluminós dintre la manera de pel·lícules com *La fira de la vida* o *Rebecca*.

Es la vida al camp, en una sèrie d'imat-

Rochelle Hudson en «A través de la tempesta»

ges lluminoses que tenen la virtut de fer-vos feliç. Es primer un plaer dels ulls que us captiva després l'ànima. Mireu, per exemple, la meravellosa escena en què l'hereu de la casa i la minyona empatien pel prat el cavall que ha fugit de l'estable, admireu com el moviment de la camera, d'un virtuosisme gens gratuït, ans al contrari posat el servei de l'emoció, interpreta amb agilitat el ritme de l'escena.

Un altre encert, la festa sobre el gel. Les fogueres, els pastissos i la taula preparada. Les parelles patinant al compàs de la cançó *Posa bé els peus...*, una música sentimental sonada per uns músics campestres.

I al final el clou. Passatge un xic comprometedor, però en el qual Henry King ha reeixit passablement. Els blocs de gel arrossegats pel corrent i dos homes saltant d'ací d'allà, cercant de salvar la dissortada Ana que sense sentits resta aïllada damunt un bloc que baixa rabent cap al torrent que amenaça engolir-la.

Es una història netament americana, amb la figura del vell purità, distingint categòricament entre el bé i el mal, el *sheriff* que no arriba mai a imposar-se, la solterona sempre ressentida per les rialles dels altres, el seductor..., figures totes que han trobat ací una interpretació correcta, sense falles.

Celebrem sobretot que l'ambient, el mateix el paisatge que les coses de la llar, el mateix els treballs del camp i de la cuina que la música del temps, tinguin en el film la importància que tenen. Tot arrodoneix la rara sensació de perfecció d'aquest bon treball de mestre que ha fet Henry King.

Es aquesta la tècnica que l'espectador no repara, la tècnica fonamental de debò. Perquè la sensació impagable de naturalitat, d'ambient viscut de bo de bo que la pel·lícula destilla, no cal dir com és el fruit d'una acumulació convergent de conquestes tècniques emprades amb una destresa que fa que el procediment esdevingui invisible, per no transparentar sinó el resultat. Una galerada d'imatges que llisquen sense entrebanc de cap classe, com obeint a una batuta invisible de singular precisió metronòmica.

A través de la tempesta no és un film tan important com *La fira de la vida*, però ultra ésser el millor film, de molt, d'aquests darrers dies, pertany al prototipus del film que més ens plau. No ens referim al contingut —això és indiferent—, sinó a la mentalitat cinematogràfica a què respon.

JOSEP PALAU

La data de la sessió "Mirador"

Causes en les quals nosaltres no tenim res a veure, han vingut a retardar la presentació al Coliseum del gran film de Paul Cézanne *No em deixis* (*Escape me never*). Per tant, doncs, la sessió que estem organitzant per a la presentació d'aquesta pel·lícula s'ha hagut d'ajornar per una data més avançada que podem ja fixar en el número vinent.

De totes maneres, es tracta solament d'un ajornament de no massa dies, puix que la sessió ha de tenir lloc dintre el mes que som.

NOTÍCIES CURTES

Balzac al cinema. S'anuncia, a França, que es treurà un film d'*Esplendors i misèries de les cortesanes*.

De la cèlebre lluna pornogràfica de Victor Marguerite, *La garçonne*, hom n'ha fet un film. Hi ha qui protesta perquè no té res a veure amb la novel·la. La censura ha autoritzat la pel·lícula, però el Consell de ministres l'ha prohibida.

L'any que ve s'escau el centenari de la mort de Puixkin. A més a més del que es pugui fer en algun altre país (Serge Lifar té la paraula), a la U. R. S. S. preparen diversos films sobre el gran poeta. Ja n'hi ha dos de quasi llestos. *El viatge a Azum* i *Puixkin col·legial*.

Abel Gance té le següents pel·lícules en projecte: *La Vida de Bohèmia*, segons la cèlebre novel·la de Murger, una *Vida de Beethoven* i un *Milton*.

EL DARRER CHAPLIN

«Temps moderns»

A principis del mes passat, s'estrenava a Nova York el darrer film de Chaplin, en el qual l'insatisfet i consciencios autor-actor ha passat un parell d'anys. A darrera hora, sembla que la censura americana obligi a certes supressions, a algunes modificacions, i

còmic i de patètic molt dintre l'estil del gran artista.

Un home, petit, insignificant, només present un botó posat en moviment una enorme màquina. Però, malgrat això, la màquina acabarà fent de l'home el seu esclau, en

La policia de Nova York té feina a contenir la multitud el dia de l'estrena del film de Chaplin

això fou causa d'un nou retard, car el film s'havia d'estrenar abans d'acabar l'any 1935. De totes maneres, malgrat que la censura americana hagi exercit la seva acció, aquesta deu haver semblat encara massa ampla de mànigues al Dr. Goebbels, si és veritat, com ha dit algun diari, que la projecció del darrer

farà un ninot *standard*, executant sempre els mateixos gestos, amb el cervell buit.

Chaplin, durant hores i hores, cargola visos que la cadena li presenta un darrer l'altre, inacabablement. Ja ha collat centenars de cargols quan Charlot té ganes de gratarse, en un gest instintiu, irreprimible. Tota

La crida de l'horitzó

film de Chaplin ha estat prohibida en tot el territori del Tercer Reich.

A Londres, també, el film ha estat rebut amb tots els honors que es mereix un film de Chaplin.

A més a més de l'al·licient intrínsec de tractar-se d'un film de Chaplin, n'hi ha un altre. Es sabut que ell no és gens amic del cinema parlat; transigeix amb el cinema sonor, i el so li ha servit adhoc per a extreure'n alguns efectes còmics. Doncs bé: en *Temps Moderns* s'hi sent la veu de Chaplin! Cal dir que no parla pas, però canta una cançó banal, de la qual ha oblidat la lletra i la substitueix per una onomatopeia.

El nou film de Chaplin, s'ha dit, és el triomf del gag, car l'acció hi és relligada per un fil tènue, a penes visible sovint. No s'hi troba aquella unitat argumental; es tracta més aviat d'escenes soltes, d'una barreja de

la magnífica taylorització se'n va en orris, el desgavell és imponent.

Com a càstig, el culpable Charlot servirà d'objecte d'experiment d'una màquina d'alimentar automàticament els obrers. I altra vegada els cargols el tornen a enfollir. Per un *quid pro quo* completament chaplinià, el mista. El seu bon cor, però, li val la llibertat, i amb ella la misèria.

Aleshores troba la noia, una noia d'aquelles de pel·lícula de Chaplin, orfe, de bon cor... Treballaran junts en un cafè-concert, fins que, vagabunds en el fons del fons, marxaran sense rumb horitzó enllà, cridats per no se sap quina mena de força...

El paper d'aquesta noia va a càrrec de Paulette Goddard, una troballa de l'autor entre la munió d'actrius poc conegudes que pullulen pels estudis de Hollywood.

W.

COLISEUM

PARAMOUNT PRESENTARÀ EL DILLUNS, DIA 9

Un film de toros, correcte, magnífic, ben fet, aclamat ja pels públics d'Andalusia

Director: STEPHEN ROBERTS

Es un film Paramount

CAMISER ESPECIALISTA
EXIT EN LA MIDA
JAUME I, 11
Telèfon 11655

TIVOLI

Demà divendres nit
solemne presentació en
sessió de gala de la nova
obra mestra del geni del
cinema

amb

Paulette Goddard

Un film que
MIRADOR
us recomana

DISTRIBUIT PELS
ARTISTES ASSOCIATS

ASTORIA

Avui nit a les 10, SOLEMNE ESDEVENIMENT
GRANDIOSA VETLLADA D'ART dedicada a tots els artistes residents a Barcelona

Presentació de la PRIMERA PEL·LÍCULA EN COLORS NATURALS I EFECTES DE RELLEU (TÈRCERA DIMENSIO)
SOTA EL PATROCINI DEL "CÍRCOL ARTÍSTIC" DE BARCELONA

La feria de la vanidad

(Becky Sharp) amb MIRIAM HOPKINS

La vida privada més suggestiva en els annals de la història de la dona
Preu per aquesta memorable Vetllada d'Art, 10 ptes. butaca, (impostos inclosos)
Es un film Radio... naturalment!

Passeig de Gràcia, 57. Telèfon 79681

Sessió contínua de 3 tarda a 1 matinada
SEIENT. UNA PESSETA

CURIOSITATS MUNDIALS
Interessants reportatges U. F. A. exclusiu

VARIACIONS SOBRE LA PESCA
Documental esportiva de Paramount

ME ALEGRO DE VERLE BUENO
Diversos dibuix de Popeye

NOTICIARIS D'ACTUALITAT
MUNDIAL segons visió PARAMOUNT i ECLAIR JOURNAL exclusiu.

INFINITOS

Un documental espanyol de C.I.F.E.S.A.

Cinema Catalunya

UN TRIOMF
ESCLATANT

L'òpera del mestre
PENELLA

El gato montés

Per Pau Hertogs
Maria del Pilar Lebron
Víctor M. Meras i Mapi Cortés

Direcció: ROSARIO PI

HORES DE PROJECCIÓ
4'10, 6'25, 8'15 i 10'50

RICÍ "GOLOSO" PURGANT
DELICIOS

EL TEATRE

AL NOVELTATS

"Avarícia", de Carme Montoriol

La nit del passat dimecres la companyia Nicolau-Martori reprenia les seves activitats damunt les taules del teatre Novel·tats amb l'estrena de la comèdia dramàtica de Carme Montoriol *Avarícia*.

L'autora de *L'Abisme* i de *L'Huracà* continua representant aquell paper de dramaturg, o comediògraf, ingrat i inconfortable per al tarannà general de tota mena d'espectadors que li veiem adoptar en les seves esmentades produccions. No serem pas

gada que ha fet, sense cap ganes de tornar enrera ni menys de fer-se seu el deute amb què aquell s'havia compromès.

Amb això la cosa hauria pogut pendre un aire tràgic que li hauria donat grandesa, però no és pas de grandesa la impressió que Carme Montoriol ens vol donar, sinó de mesquinesa, d'apocament i egoisme, ben explícita en l'epíleg, però, per això mateix, resulta contradictori aquest gest de generositat que tanca el segon acte amb una

POLÈMICA TEATRAL

Cornut i pagar el beure

De deu anys ençà no havíem vist una temporada teatral tan tnyosa com la d'ara. No es tracta naturalment d'una caiguda vertical. El mal ve de lluny. En realitat l'actual temporada no és sinó una repetició agreujada dels pecats de les temporades anteriors. Als vicis, a les falles, a la manca de preparació amb què eren projectades les temporades anteriors—i millor dit que preparar, improvisar—, s'hi afegeix el cinisme. Avui en el teatre català no predomina altra divisa que aquesta: fer subteatre, conquistar les marmaneres. Es creu que no hi ha altra manera de salvar la temporada. I si almenys això donés diners! Però el pitjor és que tampoc no en dona. Els actors que rebaixen la seva dignitat artística, que perden el prestigi, potser sense adonar-se'n, en aquesta mena de teatre, encara s'hi arruïnen o arruïnen les empreses.

Es clar que cadascú té el dret de jugar-se els diners en aquells negocis que més confiança li inspiren. Crec que fins un té perfecte dret a jugar-se la seva fortuna personal per satisfer les vanitats, els capritxos i les fantasies més cares que li ballin pel cap. Però hi ha encara un dret més respectable: el d'exercir la crítica sobre tot allò que es faci públic. I en aquest cas del teatre no solament hi ha un dret, ans un deure per ètica i bon gust. Altrament hi ha un factor important que estimula i excita aquest dret i aquest deure. I és que el teatre català és avui ajudat, encara que malament, per l'erari públic. Que com és sabut, enguany, la Generalitat, després d'haver assentat el criteri de no donar cap subvenció al teatre, n'ha repartides a tort i a dret. Tots els artistes que hi han allargat la mà han recollit alguna cosa. Un d'aquests artistes em confessava que ell la subvenció no l'havia demanada sinó per amor propi.

—Si els altres actors tenien subvenció—em declarava—, jo, que no em crec ésser menys actor que ells, també n'he volgut tenir.

Deixant de banda el que hi hagi de bon humor en aquesta sortida, és tanmateix suficient per demostrar amb quina lleugeresa enguany les subvencions han estat acordades. No som, no obstant, enemics d'una manera absoluta de les subvencions. Creiem, contràriament, que cal que la Generalitat es decideixi a protegir el nostre teatre d'una manera eficaç. Però per això, més que mirar de salvar temporades o d'afavorir una colla d'amics, el que cal és cercar la manera de fer-lo viure sense col·lapsos, d'assegurar-li una continuïtat normal. Tot el que no es faci amb un esperit així, és, pel que hem vist amb l'experiència d'aquests dos anys de subvenció, contribuir a desmoralitzar-lo. Es llencin els diners i caldrà denunciar-ho d'una manera implacable com una pública immoralitat.

Ignorem si aquesta protecció a la vegada efficient i exigent pot iniciar-se de seguida.

Hi ha un tal malestar entre la gent de teatre, hi ha un tal fàstic entre la gent intel·ligent i sensible pel que avui s'acostuma a representar en l'escena catalana, que seria convenient d'iniciar tot seguit aquesta protecció. Però si això no pot fer-se, hi ha, si més no, una cosa que, evidentment, ha de deixar-se de fer. I és la de repartir subvencions sense control, sense garanties artístiques de cap mena. La Generalitat, i per tant Catalunya, no pot seguir essent burlada. No pot seguir protegint una mena de subteatre. No pot seguir protegint unes escenes on s'espantia l'idioma; on impera, per fer gràcia, el bil·lignisme; unes escenes on el bon gust i el més elemental sentiment artístic són grollerament escarnits. No pot seguir protegint un teatre tan divorciat de l'espiritualitat del país, que el pitjor títol per a estrenar una obra és simplement el d'ésser bon escriptor. Un teatre tan materialment girat d'esquena a la gent que escriu i que treballa pensant en Catalunya, que fins haver guanyat el premi Ignasi Iglésias resulta una mena d'estigma per a estrenar. No, la Generalitat, per dignitat, no pot seguir protegint aquesta mena de teatre. Seguir protegint-lo seria una deserció de la més elemental catalanitat. En realitat, ja avui, el paper que la Generalitat representa protegint-lo, és aquell paper que el poble designa amb la gràfica frase de cornut i pagar el beure.

I que no ens sigui dit que en aquest teatre hi ha un aspecte comercial gens negligible. Que cal protegir-lo com a una indústria més del país. Fora com si ens diguessin que per tal de protegir el comerç i la indústria nacionals cal subvencionar els bars on s'exposen llets adulterades o vins de fabricació artificial.

Tot això que diem pren en aquests moments una actualitat de primer pla. Ens aboqueu al dissabte de glòria. Una mena de represa de la temporada es prepara. Tothom fa plans. I és molt possible que l'única cosa positiva d'aquests plans sigui el vulgar cop de sabre a la caixa de la Generalitat. Ja veurem, però, si la Generalitat respondrà amb la mateixa generositat i amb la mateixa inconsciència.

DOMÈNEC GUANSE

L'àrbitre. — Què diu el diari de la meua agressió?

La dona. — Diu: «El públic s'abalança sobre l'àrbitre per tirar-lo a l'aigua, però, per sort, l'estany estava glaçat».

(The Humorist, Londres)

JOAN CORTES

Un gran animador

Avui, senyores i senyors, tindrem l'honor de fer-los conèixer el Gran Gilbert, el millor, l'únic, l'indiscutible, el de la *garganta de ferro*. Aquests qualificatius no són nostres. Se'ls aplica el Gran Gilbert en persona en presentar-se davant el públic. No sabem si ell està fermament convençut que se'ls mereix o si utilitza aquest anunci pompós per a fer-se una mica de propaganda. El que sabem perfectament, però, és que aquests qualificatius són exactes. Si, senyores i senyors, sí! El Gran Gilbert, dins el seu gènere i dins

polint i perfeccionant, però sense anullar-ne l'espontaneïtat i la raça. Hem parlat de precisió psicològica. Sí. Les paròdies del Gran Gilbert són una petita obra mestra d'observació i d'illusió. Amb una petita al·lusió d'un gest o d'una inflexió de veu el nostre artista defineix el caràcter del personatge que imita.

Una de les seves imitacions del 900 més reeixides és la de *Madame Cocotte*. Aquesta cançó d'aquella època figura una senyora de preu que deambula lentament pels bulevards de París. Un senyor de mitja edat, que presumeix de conquistador, se li acostava i li fa proposicions deshonestes. Ella les acull esgarifada i amb un gest menut i precís d'hipòcrita indignació. Primer que tot, el Gran Gilbert ens presenta el senyor de mitja edat amb la seva veu potent de bariton. Amb els braços ben oberts, primer, amb les dues mans damunt el cor, després, ens explica les seves habilitats de Don Joan irresistible... Tot seguit apareix Madame Cocotte que diu amb veu de típle: «*Yo soy Madame Cocotte — que pasea por París — por entre bulevares voy — y el encanto de los hombres soy...*» En dir allò que *pasea por París*, accentuant l'erra... Oh, en dir allò! Amb la mà dreta aixecant-se lleugerament un costat del smoking com si fos una faldilla, amb la mà esquerra delicadament enlaire com si ensenyés a la distingida concurrència una flor exquisida, amb el cap baix mirant curiosament a terra per a evitar que s'enfanguin les polsces de botons de Madame Cocotte, el Gran Gilbert insinua uns passets menuts i precisos que són un resum i compendi del 900. És tota una època enyorada que torna. Així de definitiva és la imitació d'un dels millors números de Fregoli, el cake-walk de *Madame Juliette*, cantat i ballat, que el Gran Gilbert treu amb un grotesc finíssim i una gràcia caricaturesca inefable, amb un perfum embriagador d'època, i amb unes al·lusions als instruments de l'orquestra, que acaben amb un esclatant, apoteòsic i equívoc *Oh, là, là, la grosse caisse!*... Indescriptible és també la paròdia de la *Pulga*. La veritable *Pulga* de la Chelito: *La pulga, ese animal tan ruin, fiero y traidor...*, que el Gran Gilbert executa amb un devesall de xisclets, estremiments, tremolins i recerques nervioses per tot el cos, que exciten la hilaritat del més escèptic.

El més sorprenent d'aquestes paròdies és la seva puixança de suggestió. Amb detalls finíssims d'evocació, el Gran Gilbert esbossa una pintura i demana a la nostra imaginació d'acabar-la. I aconseguix que ens il·lusionem nosaltres mateixos. L'artista porta smoking o frac. Ja ho hem dit. Però davant nostre tenim una Madame Cocotte de sina abundant i cintura de vespa, amb ombrellina microscòpica i vestida amb setí i puntes, i plomes al capell descomunat. I tenim un Don Joan amb copalta, coll planxat altíssim amb corbata blanca, abric color de canyella una mica més llarg que les nostres americanes, bastonet i monocle amb cinta negra...

Però no tan sols fa paròdies el Gran Gilbert. El seu repertori no s'acaba mai. Està compost d'uns trenta números. Esmement entre els més importants: el trio de *Luisa Fernanda* amb veu de típle, tenor i bariton, *Las Golondrinas*, *La Dogaresa*, *La embajada en peligro* i molts més dins la sarsuela gran; i la *cavatina* de Rosina — *Una voce poco fa* — del *Barbiere* — quin bé de Déu de picats i de trinos, Maria Santíssima! —, la *cavatina* de Figaro de la mateixa obra, el pròleg de *Pagliacci*, el brindis de *Hamlet* i altres, dins l'òpera. Això darrer ho executa amb un estil operístic de primer ordre i amb aquells *arranques* genials, que només reixen els grans cantants, i que eren el secret de l'èxit del tenor Anselmi.

SEBASTIÀ GASCH

CAPITOL

El millor film de "gangsters" que s'ha produït

RELANCE PICTURES PRESENTA

LA DESTRUCCION DEL HAMPA

CON RICHARD ARLEN VIRGINIA BRUCE ALICE BRADY BRUCE CABOT

en el mateix programa

Una mujer de su casa

per Ann Dvorak i Pat O'Brien

i també

NOTICIARI FOX

arribada del Govern de la Generalitat de Catalunya

Sessió continua de 4 a 12:30

FITO

CAMISER ESPECIALISTA

EXIT EN LA MIDA

JAUME I, 44

Telèfon 41655

FEMINA

Divendres 6 - Solemne estrena

patrocinada per

l'Escola d'Infermeres de la Generalitat i a profit del

Hospital Clínic de Barcelona

LA RISA DESATADA LA EMOCION INCONTENIDA

CHESTER MORRIS

VIRGINIA BRUCE

ROBERT TAYLOR

MI NOVIA ESTÁ A BORDO

ENTRE EL AMOR Y LA MUERTE

LES LLETRES

Els Llibres

L'actualitat literària

UN EPISODI ROMANTIC

J. M. Prous i Vila, Quatre gotes de Sang (Catalònia). — Xavier Benguerel, Suburbi (Ed. Proa)

La guerra del Marroc, que després del desastre d'Annual, l'any 1921, s'endugué la sang i l'esforç de tants homes joves, no havia trobat encara—fora l'Iman del castell Ramón J. Sender—cap escriptor que la descrivís en tota la seva crua misèria. La voga de les obres de guerra, amb l'èxit fabulós del llibre de Remarque, havia d'anar a nedar per força a escriure llurs impressions

vivacitat i de tendresa que val tot el llibre. La darrera novel·la de Xavier Benguerel ens conta una història molt simple. Quimet, que viu amb una tia seva, és abandonat per ella i ha d'anar a viure amb uns altres oncles. S'enamora de la seva cosina, més gran que ell, que al capdavant se li lliura totalment i deixa la seva mare per anar a viure amb ell. Caràcter un xic enigmàtic,

Prous i Vila al Marroc

«El pensament jurídic català»

L'enorme impressió que el discurs que pronuncià el senyor Amadeu Hurtado i Miró en la sessió inaugural dels curs actuals de l'Acadèmia de Jurisprudència i Legislació de Catalunya, impressió que procurava reflectir una nota publicada a l'acte mateix, no ha fet sinó confirmar-se en llegir aquest discurs publicat en un volum ben imprès i presentat. El títol del discurs no sembla adequat per a contenir uns temes tan vius i tan batejats d'interès com els que hi són comentats, i tanmateix, aquelles reflexions tan penetrants sobre l'evolució dels conceptes de la família i la propietat, així com la consideració de les exhortacions plenes d'autoritat i de patriotisme als homes que han de continuar i renovar el pensament jurídic català, eliminant-ne les coses arcaiques i mortes per a vivificar el tresor del nostre dret, han d'arribar a l'esperit de tots els catalans. Aquest discurs del senyor Amadeu Hurtado, dens de concepte i elegant de paraula, ha d'ésser llegit i rellegit pels professionals del dret, però també serà gustat en totes les seves excel·lències pels profans, sensibles per força a l'elevació del pensament i a la bellesa de la forma que caracteritza l'oratoria del gran jurista.

Una novel·la francesa

Aquest *Bonheur des Tristes* que ha escrit Luc Dietrich, un debutant, ha estat la sensació de les lletres franceses en aquests darrers mesos. L'acollida entre entusiasta i escandalitzada que la crítica li ha reservat, recorda la que tingué el *Voyage au bout de la nuit*, de Céline. El tema de la infantesa i l'adolescència, que ha tingut a França darrerament interpretacions considerables, com els *Enfants Terribles*, de Cocteau, el *Grand Meaulnes*, d'Alain Fournier i el poètic *Jean-le-Bleu*, de Jean Giono, ha trobat ara un novel·lista que ha ensopegat un nou accent per a emprendre'l. Un accent que a estones és d'un cinisme revoltant, d'una crueltat realista gairebé sàdica, i que sovint s'entendria amb una autèntica emoció. Els sentiments infantils, els neguits de l'adolescència, l'amor i la poesia es desenrotllen damunt uns paisatges ingrats i són marginats per escenes que sovint són repugnants, però que conserven una curiosa ingenuïtat, ben adolescent, que fóra difícil esbrinar si és filla de l'artifici o és un producte natural de l'autor.

R. T. M.

ELS GRANS REPORTATGES RADIOFONICS

—Aneu a sentir el Pigat de la Bordeta, que contarà als radiooients el seu darrer crim.

(Radio-Magazine, París)

Les darreres novetats franceses

LLIBRERIA

Louis Bergé

Rambla del Centre, 19

Telèfon 2318

Kiosque Français

Rambla dels estudis, 7 (Davant l'Acadèmia de Ciències)

RAFAEL TASIS I MARCA

PRÒXIMAMENT ES POSARÀ A LA VENDA EL PRIMER FASCICLE DE LA NOVA

Geografia de Catalunya

redactada per C. A. Jordana, amb les col·laboracions especialitzades de P. Bosch Gimpera, M. Chevalier, A. Duran i Sampere, M. Faura i Sans, S. Rubió i Tudurí, I. de Sagarra, J. de C. Serra Ràfols, etc., i pròleg de Carles Pi i Sunyer

Gran profusió de gravats, mapes, gràfiques modernes i làmines a tot color, il·lustren aquesta important obra

George Sand a Arenys

Armandina Luci, l'Aurora Dupin, baronessa de Dudevant, que immortalitzà el pseudònim de George Sand i encarnà la inquietud femenina del romanticisme, tenia un vaguet record de la península. De petita havia estat a Espanya i en la *Histoire de ma vie* ens en parla. La impressió juvenil és una mica incoherent, mig esborrada per la boira dels anys i, en alguns aspectes, confusió. Estava molt lluny encara d'encarnar el tipus de la dona incompresa, crític estrident del romanticisme sentimental; aleshores era simplement mademoiselle Dupin

remarcables, en fullejar, a Girona, el dietari de Joaquim Maria Pujol de Pastor, trobà unes anotacions que lligades a les noves que sobre George Sand i Chopin facilitava Miquel dels Sants Oliver en una conferència als Amics de la Música, sospitava aquesta veritat tant de temps ofegada. L'interrogant amb el qual Josep Palomer formulava les seves primeres observacions, desaparegué en el seu fascicle *Chopin a Arenys de Mar*. Els dubtes s'aclariren i les sospites apuntades es confirmaren. El dietari d'aquell jove arenenc és prou explícit. Llegiu:

«Dia 18. — Procedent de Barcelona, ha parat avui davant de la casa nostra una diligència i d'ella han baixat quatre persones estrangeres que jo no coneixia; són aquella senyora francesa molt amigable del meu pare, que hi havia fet amistat a París, i que m'ha presentat dient-me anomenar-se Aurora Dupin, alabament molt el seu talent; els demés són dos infants que m'han presentat dient-me que eren fills seus, i un senyor molt flac que he sabut era músic. A més han baixat dos cavallers de Barcelona. El meu pare els ha obsequiat molt perquè ja els esperava i han pujat al saló de dalt on eren la meua mare i la meua tia Joaquina que m'ésser padrins. Hem dinat ple-gats i llavors he sabut que venien de Mallorca on havien passat una temporada i s'en tornarien aviat a París. Durant la tarda han descansat i en la vetlla hem parlat de moltes coses i he admirat el talent de la senyora que era qui parlava més.»

«Dia 19. — Avui al matí hem sortit amb els meus pares i els forasters a recórrer la Vila; la senyora Dupin anava de braç amb la meua mare i nosaltres anàvem amb el músic que quasi mai ha dit paraula (potser perquè no parlava gaire bé el francès) fent-nos creure que no està bo; i els infants s'han quedat a casa amb la tia. Hem dinat a Casa Ramis perquè el senyor Don Josep Maria, amo de la casa, ens ha volgut obsequiar. A la tarda hem anat a la Pietat on una vinya del meu pare i allà han dit que els agradava molt. El senyor Lleu m'ha dit aquesta vespre que aquella senyora era de vida lliure però que escrivia molt bé i havia mogut molta remor a França. Ningú ho diria veient-la i parlant-hi.»

«Dia 20. — Avui s'han entornat a Barcelona els forasters acompanyats del meu pare i tots hem anat fins a la Picòrdia a despedir-los. Mentre enganxaven els cavalls al cotxe, la senyora Aurora m'ha besat i m'ha dit que m'esperava a París amb el meu pare. No sé si m'hi deixarà anar. Han marxat a les 9 del matí.»

Quina dolça impressió no havia de produir aquell bes de George Sand al jove Pastor! En les senzilles paraules «No sé si m'hi deixarà anar», sembla haver-hi una recança infinita. La imatge femenina «de la dona de vida lliure» devia voltar sovint per la imaginació d'aquell jove de vint anys avesat a la vida de poble.

Sembla que Vicenç Pujol de Pastor, que havia conegut George Sand a la tertúlia de Madame Girardin, va tenir per a l'escriptora francesa un sentiment que anà més lluny del de la simple amistat. Palomer no en diu res, però en una conversa — ja em perdonarà la indiscreció — em remarcava el fet significatiu que en el mateix dietari de Joaquim Maria Pujol de Pastor i en una altra pàgina, havia trobat com un plany per les relacions del seu pare amb George Sand, les quals — deia — havien produït desavinences familiars. Al marge d'aquesta impressió, el fet de l'avis d'Aurora Dupin des de Perpinyà, de la seva anada a Mallorca, i la decisió de George Sand de visitar-la a Arenys, malgrat l'estat de Chopin, que abans d'embarcar-se de Mallorca cap a Barcelona té un vòmit de sang que posa en perill la seva vida, i el mateix fragment del dietari ja transcrit, aquella senyora francesa molt amigable del meu pare, semblen confirmar-ho.

Palomer ha aclarit quines eren les persones que acompanyaven Chopin i George Sand en la seva visita a Arenys i que consten en el dietari amb aquestes paraules tan vagues: «A més han baixat dos cavallers de Barcelona.» L'un era Espronceda i l'altre Pau Pífferr, aquest darrer corrector de proves de la casa editora de les primeres traduccions de les obres de George Sand.

De la visita d'Aurora Dupin a Arenys de Mar n'ha quedat encara alguna cosa més: són uns dibuixos de Maurice Sand conservats al Museu Carnavalet i a casa de la neta d'aquella escriptora ja tan lluny avui de nosaltres. L'un és la Torre dels Encantats. Maurice Sand perpetuava així, com amb el seu dibuix de la cella de Valldemosa, el record d'un viatge del qual encara es descobren aspectes inèdits.

J. M. MIQUEL I VERGES

GUTENBERG, S. A.

Fàbrica de maquinària per a les Arts Gràfiques

Nàpols, 215 - Telèfon 55723 BARCELONA

Telèf. de MIRADOR: 22592

LES ARTS I ELS ARTISTES

Les Exposicions PROJECTOR El pintor Albert Junyent

Pieroni

A la sala «Musée d'Orient» el pintor italià Pieroni exposa una considerable *suite* de teles italianes. Pieroni posseeix una paleta apagada i de pocs recursos colorístics que impedeix que el seu concepte, una mica barroca, es desenvolupi normalment. No obstant, en la trentena d'obres exposades n'hi ha un bon nombre a remarcar, de preferència les que reporten temes marins, executades amb notable destresa.

Charlotte Brand

A les Galeries Syra, Charlotte Brand es presenta a la nostra ciutat amb una col·lecció de dibuixos i aquarelles realitzats sota els eflusis inspiratius de tavernes i pescadors bascos. Aquestes tavernes i aquests pescadors que fan beguda alternen amb panoràmiques de ports també bascos. Es dones natural que l'exposició pateixi del defecte de la poca mobilitat i de les repeticions temàtiques.

Charlotte Brand tracta els seus models d'una manera massa estàtica. Els deixa estereotipats amb una primera impressió, sense haver-se aturat a aprofundir tot el que la seva especial plàstica admet.

L'autora hi posa com a factor de suplement l'acció d'una gràcia que en molts casos reix a salvar la cosa des d'un punt de vista d'il·lustració. A Charlotte Brand voldríem veure-la amb un gènere que es prestés més a l'examen de les facultats pictòriques; el que ara ha exposat no passa d'ésser l'exhibició que en termes militars s'anomena de primer contacte.

Antoni Badrinas

Antoni Badrinas, el conegut decorador que alterna amb el seu ofici la pràctica de la pintura, realitza a la Sala Renard una mag-

característica, el meollo de la personalitat artística, el centre nerviós de la figura tradicional espanyola.

Tot això assolit en esperit i matèria. Castedo és un antipreciosista definitiu que no usa cap tòpic de paleta. La força emocional és tan puixant, que mai ofereix l'espectacle de la reliscada cap a aquell sentit tan fan-

Feliu Elias — Versos

tàsticament esbomat referent a la tragèdia del paisatge i practicat amb una disciplina allucinant per tots els pintors acadèmics de Madrid. Castedo es renova a cada pinzellada, es deixa aconseguir per la sensació de l'inèdit i pel goig interpretatiu de l'aire local i per totes les particularitats especials d'aquella personalitat de què parlàvem.

Per tot això ens plau assenyalar la seva exposició com un esdeveniment autèntic i

La fotografia d'art...

ha trobat un magnífic recés en la publicació que acaba de sortir editada per Gustau Gili, dirigida per Maurici Legendre i titulada *En España*. Aquest volum recull 157 fotos de diversos indrets de la península, degudes a diferents autors, que constitueixen una formal selecció des del doble punt de vista artístic i documental, que és el que creiem indispensable per a adquirir un valor veritable.

L'exposició d'art espanyol al Jeu de Paume

La premsa francesa, almenys fins en aquests moments, no s'ha mostrat massa pròdiga en comentar aquesta exposició patrocinada pels Artistes Ibèrics.

Cal dir que molts artistes, sobretot catalans, no hi han contribuït pas amb obres de vàlua.

Petites notes d'ací d'allà ens han donat la impressió que hi ha tres noms que aglutinen l'atenció, exceptuant els qui, com Gris, Picasso, Gargallo, etc., no són tan exportats com els altres: Mateo Hernández l'escultor, i Solana i Grau-Sala.

El Saló dels Independents francesos

El 22 de febrer tenia lloc a París el vernissatge del 47 Saló dels Independents. A remarcar que aquest saló d'enguany ha ofert als seus comentaristes dues novetats que serviran per a treure una mica l'apatia de semblants conjunts. Primerament, l'agrupament per tendència, i segonament, el retorn dels *pionniers* Vlaminck, Matisse, Bonnard, Suzanne Valadon i àdhuc un Utrillo signat de 1907.

Galeries d'Art

SYRA

PRESENTS D'ART I QUALITAT
BODES, FESTES ONOMÀTIQUES, BATEIGS, ETC

MIQUEL VILLÀ (pintura)

*

Inauguració dia 7

Diputació, 262 Telèfon 18710

BUSQUETS MOBLES

ALBERT JUNYENT (pintura)
JOSEP GRANYER (escultura)

del 7 al 20 març

Passeig de Gràcia, 36

SALA PARÉS

EXPOSICIO I VENDA
D'ANTIGUITATS

FRANCESC D'A PLANAS
DORIA
(pintura)

SALA GASPAR

Consell de Cent, 323
(entre Rambla de Catalunya i Balneari)
MARCS - GRAVATS - MIRALLS I MOTLLURES

ARTUR MORERO
NINOTAI

Inauguració dissabte

La Pinacoteca MARCS I GRAVATS

IVO PASCUAL
(originals monotips)

Inauguració dissabte

Passeig de Gràcia, 34

SALA BARCINO

V. GARCIA SIMÓN
MARCS, GRAVATS, MOTLLURES
RAMON BERNADES
(pintura)

Inauguració dissabte

Passeig de Gràcia, 19. Tel. 15677

Els lectors de MIRADOR, tots, prou coneixen Albert Junyent com a escriptor. Les seves cròniques, a propòsit de l'actualitat artística, literària, teatral o senzillament anecdòtica, parisenca, les més de les vegades, ens l'han fet estimar com a comentarista agut, àgil i erudit. Però potser no són tants els nostres lectors que coneixen

i explicava cada un dels seus elements i les seves distintes parts, moltes vegades insistint més aquest retallat per una ratlla que assenyalaria i detallava els contorns de cada objecte. Una paleta freda i agrisada que fugia d'estrindències i de contrastos massa accentuats completava aquella expressió.

Aquell retallat, però, donava a la pintura de Junyent un aire mig primitivista que en un temperament arbitrat i especulatiu com és el seu, no compaginava pas massa. Era potser, més aviat, com un exercici per a la comprensió de les estructures que no una obstrucció en una tècnica descriptiva. A poc a poc, aquella mena de *cloisonné* ha anat desapareixent en les noves teles que Junyent ha pintat després. La seva estada a París, als pobles del nord de França ha estat fructífera i ha esbandit del tot en la pintura de l'artista el que li quedava encara de primitiva incipència. S'ha tornat més lliure, més lluminós i sent el color amb més intensitat que abans; s'acara amb harmonies difícilíssimes i les resol amb èxit complet. No ha abandonat, però, aquella anterior afició a les estructures ben determinades i establertes; per això el veiem més sovint exercint-se en arquitectures, sembrats i plantacions en les quals l'esperit reposa i on el caotisme de la naturalesa és arbitrat per la voluntat de l'home. Es en aquests aspectes on Junyent reix d'una manera més perfecta; totes les bones qualitats que de bon principi l'informaren i que lluitaven per expressar-se en una dicció que

Albert Junyent en 1903 (Dibuix de Sebastià Junyent)

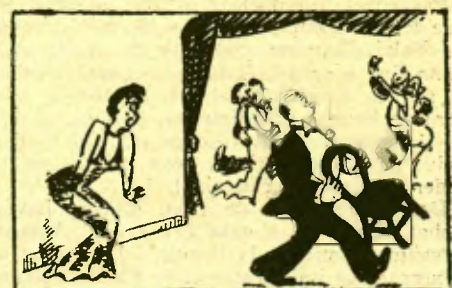
les posés en valor, són, ara, ben visibles en les teles que Junyent ens ha portat de tot arreu on ha estat aquests dos darrers anys.

Després de França, Junyent ha pintat a Catalunya i ha pintat a les illes. Paisatges castigats per una infinitat de pintors i pintoretos de tota mena, no li han fet por i els ha vist amb els seus ulls i els ha interpretat amb la seva concepció. La llum grisa i aplomada del nord, filtrada per la boira, i la llum del nostre país, daurada i franca, són transposades en les noves teles de Junyent en una evocació de la qual han estat eliminats tots aquells accidents que a tants i tants els semblen indispensables per a la representació d'allò que no han sabut veure ni han après a sentir per ells mateixos.

Albert Junyent no debades ha viscut a París i no debades ha pogut contemplar les lliçons dels mestres del paisatgisme modern. Aquestes lliçons, però, no s'han traduït pas en una còpia trista i servil, sinó en una ruminació i una assimilació de les seves ensenyances. La més petita d'elles no ha estat pas la de corroborar per qui sap quina vegada que no són pas l'atabalament i la pressa immoderada els que porten pel bon camí, ans la consciència, l'exigència, el coneixement de les pròpies forces i el joc net.

Aquest dissabte, Albert Junyent inaugura una nova exposició següent el seu costum, a la Sala Busquets; en ella ens ofereix una sèrie de pintures de tots els llocs on ha estat darrerament i que hem assenyalat en el transcurs d'aquestes ratlles. Els nostres lectors tindran bona ocasió de comprovar si tenim o no tenim raó en parlar dels avenços d'aquest artista i de com és la seva una pintura en la qual l'absència d'arrauament i la dicció mesturada no exclouen una sensibilitat autèntica ni, menys encara, la comprensió del que és un quadro ben concebut i ben resolt.

JOAN CORTES

—Es intolerable! Em creia que m'anava a treure a ballar i m'ha pres la cadira!

(Sondagnisse Strix, Estocolm)

Societat Espanyola de Carbur Metàl·lics

Correu: Apartat 190
Telèg: "Carburós"

BARCELONA
Mallorca, 232

Telèfon 73013

CARBUR DE CALCI: Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcu-bion (Corunya) :: OXIGEN 99 % DE PURES. Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova :: ACETILEN DISSOLT. Fàbriques a Barcelona, Madrid, València i Còrdova :: FERRO MAN-GANES i FERRO SILICI :: SOCARRIMAT i SECAT de fils i peces de seda, cotó i altres teixits :: CALEFACCIO INDUS-TRIAL de laboratoris i domèstica :: GENERADORS, BU-FADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOL-DADURA AUTOGENA

PRESSUPOSTOS ESTUDIS CONSULTES I ASSAIGS GRATIS

PER A FOTOGRAVATS, LA CASA

ANTONI MARTI

Màxima rapidesa □ Màxima qualitat

AVINYÓ, 19. pral. : Telèfon 17047 : BARCELONA

REPORTATGE RETROSPECTIU

L'atemptat i l'execució de Fieschi

El 19 del passat febrer va fer cent anys que era guillotinat a París l'aventurer cors Giuseppe Fieschi, junt amb els seus còmplices Morey i Pépin, culpables de temptativa de regicidi contra Lluís Felip, el 28 de juliol de 1835. En ocasió d'aquest centenari, al Museu Carnavalet de París fou organitzada una exposició recordatòria de l'atemptat que costà la vida a una quarantena de persones, cap d'elles de la família real.

FIESCHI

Com son pare, era un nòmada. Als divuit anys — havia nascut en 1790 —, s'allistà en la legió corsa, prengué part en la campanya de Rússia i, segons deia, havia servit sota les ordres de Murat en la temptativa de reconquistar el regne de les Dues Sicílies des- embarcant a Pizzo (Calàbria) en setembre de 1815. Sembla més segur que seguia l'exèrcit de Murat com espia a sou de Ferran I de Nàpols.

Fos el que fos, el cert és que un bon dia arrellegava una condemna de deu anys per haver pretès vendre, amb un certificat fals, una vaca que havia trobat pasturant. La seva bona conducta a la presó li valgué el nomenament de contramestre del taller de teixits i una relativa llibertat, la qual aprofità per seduir una detinguda, Laurence Petit, vídua tornada a casar.

Alliberat en 1826, Fieschi rodà per França; a Lió rebé la notícia que a París hi havia revolució, va creure arribat el seu moment: es presentaria com una víctima de la Restauració, un condemnat polític, i podria reingressar a l'exèrcit: falsos certificats no li faltaran. Però com que no el fan oficial, sinó sargent nòmés, busca una altra feina. La troba, combinada amb la de confident de la policia, fins al dia en què es juga una part dels diners per als jornals dels treballadors de l'aqueducte d'Arcueil. Acomiadat, sense la pensió de 500 francs a títol de condemnat polític, esborrat de la llista de suboficials en excéncia, formula una resolució:

—Els meus grans actes faran passar el meu nom a la història!

Però, mentrestant, Fieschi la ballava magra. La seva amant, desencisada d'un home que no la podia mantenir, volia plantar-lo. Fieschi li'n proporcionà ocasió enamorant-se de la filla del primer matrimoni de Laurence Petit, escrofulosa i bònica. La mare tragué Fieschi de casa i tancà la filla, Nina, que tenia disset anys, a la Salpêtrière.

Vivotejant miserablement, anava rumiant: —Faré alguna desgràcia que farà parlar de mi!

En aquest estat d'esperit va trobar el baster Morey.

MOREY

Havia estat baster de l'artilleria i per a ell no hi havia altre ídol que Robespierre ni altres principis que els de 1793. Algun diumenge es mudava i oia la missa que celebrava, segons el ritus revolucionari, l'ex-capellà Châtel que s'intitulava primat de les Gàl·lies; era una missa dita tota en francès, durant la qual l'ex-mossèn donava la comunió a uns singulars fidels guarnits amb una cinta tricolor.

La revolució de 1830 va engrescar el baster i agafà el fusell disposat a instaurar la república. Però quan va veure que, caiguts els Borbons, pujaven els Orleans, es sentí estafat i no pensà més que a odiar el rei búrgeg, el nou tirà, aquell Lluís Felip que s'havia beneficiat del triomf popular. Afiliat a societats secretes, delegat de districte de la Societat dels Drets de l'Home, esperava el gran dia en què ja no hauria d'estirar el nyínyol a benefici d'uns creditors—car havia fet fallida.

LA CONSPIRACIÓ

Morey es dolia d'ésser pobre perquè, entre altres coses, no podia realitzar un projecte que tenia: comprar la casa de més a prop del Palais-Bourbon, construir des d'ella una mina fins a sota la sala de sessions i volar el rei, la família reial, els ministres, els pàrs de França, els diputats, tothom, el dia de l'obertura de les tasques del Cos legislatiu. Però els patriotes eren pobres per a poder realitzar un cop així!

Des de darreries de 1834, el cors havia trobat plat i liti a casa del baster. Aquest el sabia enemic de la tirania i l'engrescava la xerrameca italo-francesa de Fieschi, plena de bravates i d'odi a la monarquia orleanista.

Amb la vida assegurada, el gàrrul cors tingué lleure per a imaginar una «màquina» la idea de la qual li ballava pel cap temps ha: noranta fusells aplegats en feix al voltant d'un canó.

—Això us hauria anat bé a les barrica-des!— digué a Morey.

—Ah, si jo tingués diners— exclamà el baster —, la fària construir i tota la família reial la ballaria! Tu que has inventat això, per què no ho fas servir per a instaurar la república?

Fieschi s'estarrufava de vanitat davant la perspectiva de passar a la història amb el gloriós caràcter de restaurador de la república.

Calia, però, buscar un soci capitalista. Morey aconseguiria trobar-lo?

EL SOCI CAPITALISTA

Théodore Pépin, ex-capità de la Guàrdia nacional i afiliat a la Societat dels Drets de l'Home, té una botiga d'adrogue i és un enemic acarnissat — tothom ho sap — del règim; el que no sap tothom és que abans de 1830 havia cobrat confidències de la policia.

L'endemà d'una entrevista amb Morey a

la rebotiga, Pépin rebia la visita de Fieschi. El xerraire atabalà l'adrogue de tal manera que aquest ja es veié alt funcionari del nou règim que s'instauraria, i encarregà a Fieschi la confecció d'una maqueta en fusta, que el cors tingué enllestida pel gener de 1835. Havia trobat que amb noranta fusells i un canó n'hi havia de sobres i Lluís Felip ja en tindria prou amb vin-i-quatre.

—Bé, quant pot costar fer això?— preguntà l'adrogue.

—Uns cinc-cents francs— respongué Fieschi després de pensar-s'hi una mica.

Realment, no era comprar car el càrrec que esperava.

El cap de Fieschi, per Brascassat

Un cop d'acord, Pépin s'afanyà a tirar al foc la maqueta de fusta.

PREPARATIUS

Pel febrer, els diaris anunciaren que l'1 de maig, dia de Sant Felip, el rei passaria revista a la Guàrdia nacional. Calia, doncs,

Reconstrucció de l'atemptat de Fieschi (Museu Carnavalet)

afanyar-se, car la «màquina» seguia tan sols projectada.

Mentrestant, calia buscar un lloc on emplaçar-la, i els dos conspiradors pobres triaren una casa del boulevard del Temple, de la qual era fàcil fugir pel carrer del darrer. El soci capitalista proporcionà els 5 francs de paga i senyal, els 150 del lloguer d'un semestre i un centenar que costà l'amoblament.

L'adrogue feia el ronsa davant la impaciència de Fieschi; li recava donar diners. Volia la glòria, però que li sortís barata. L'endimoniat cors sempre demanava! Pépin buscà algun ajut entre els republicans detinguts a Sainte-Pélagie, sense dir-los de què es tractava, però només li donaven consells i esperances...

Fieschi no s'assossegava, fins havia deixat la feina que tenia per a dedicar-se a l'obra que l'havia de fer passar a la història. (No li ho deia Morey? «Tindràs un nom immortal. Ja ens cuidarem de fer-te una subscripció.») Per sor, la data de la revista s'havia ajornat: el 28 de juliol, aniversari del cop de 1830. Però el soci capitalista, garrepa, no es decidia a donar diners per als fusells.

Morey, com a ex-baster d'un regiment d'artilleria, discutia amb Fieschi la manera d'encendre la pólvora. A fi de saber experimentalment a què aténir-se, fou decidida una provatura. Entremig de les vinyes de més enllà del Père-Lachaise — avui terreny edificat —, Morey estengué la pólvora que duia dintre una banya. A Pépin, com a comanditari, li pertocava d'encendre-la; però, amb el cap tombat i la por no deixant-lo acostar, no ho aconseguia. Hagué d'ésser Fieschi el qui hi calés foc. La prova donà la raó a la seva opinió i no a la del baster. De content de l'èxit, Pépin els convidà a dinar en una taverna i regalà dotze francs a Fieschi.

Però els fusells seguien sense comprar. A l'últim, el cors, excedit, sense dir res a Pépin, comprà una maleta prou gran perquè hi cabessin els fusells i anà a buscar aquests a un drapaire que venia armes retirades dels arsenals de l'Estat. Meticulós, apuntà com de costum la despesa en una llibreta, però ressentit per l'avarícia del co-

manditari, féu constar el preu de set francs i mig per peça en comptes de sis.

Fieschi es passà el diumenge 26 de juliol muntant la «màquina», amb l'ajuda d'un lampista, Boireau, que deia per les tavernes: —Si per sortie en toqués de matar el rei, no em tremolaria pas el pols!

L'endemà, Pépin encarregava a aquest xicot que passés a cavall per davant la casa del boulevard del Temple, a fi que Fieschi pogués apuntar bé la màquina des de darrera els vidres. Costà convèncer-lo, sobre tot quan es veié davant el cavall després d'haver fet algunes parades per les tavernes.

—Sabeu — li digué l'adrogue — sóc massa conegut pel barri per passejar-me a cavall.

Mentre el lampista servia de blanc figurat, l'adrogue s'anava a presentar al comissari de policia del seu barri demanant-li protecció, car, conegut com republicà, tenia por d'ésser objecte d'algun maltracte l'endemà.

L'adrogue era un home prudent. A la nit, Morey i Fieschi es van dedicar a carregar els vint-i-quatre fusells de la «màquina»: deu balins dintre cada un. Encara va sobrar pólvora i bales.

Després, fiquen dintre la maleta que ha servit per tragar els fusells, tot el que pugui comprometre: papers, roba de Nina i de Fieschi; aquest hi posa també la llibreta on ha apuntat les despeses, justificant de la seva acció el dia del triomf.

De passada, han clavat a la paret un gravat comprat dies abans: un retrat d'Enric V, nét de l'ex-rei Carles X. Així les sospites de l'atemptat recauran sobre els legitimistes.

Morey pot dormir tranquil: ha carregat uns quants fusells de manera que esclatin; així desapareixerà un dels còmplices, Fieschi, el qual, d'altra banda, ha jurat que es suicidarà si l'atemptat no reix.

La nit del 27 al 28, Fieschi no pot aclucar l'ull. A punta de dia ja surt a rondar per la ciutat. Tornà a la casa del boulevard del Temple a enllestir algun preparatiu de fugida i anà a dipositar la maleta a casa d'un marbrista amic de Morey.

Tot d'una, sentí que algú el tocava. Era Morey:

—Encara sou aquí?— li preguntà.

—Oh, encara hi ha temps!

Convingueren que després del cop es trobarien a la taverna on havien dinat el dia de la prova d'encendre la pólvora.

Les tropes començaven ja a arregar-se pel trajecte.

Que Lluís Felip seria víctima d'un

Una quarantena de morts: alts oficials, guàrdies nacionals, botiguers, badocs.

Al tercer pis de la casa número 50, Fieschi, després de calar foc, saltà instintivament enrera. Cinc canons s'han rebotat. Té una mà trinxada, el llavi de baix partit, una ferida al cap per on se li veu el cervell i de la qual els cirurgians extreuran estelles d'os. Repenjan-se a les parets que taca de sang, prova de sortir per la finestra del darrer, passar a la teulada d'una casa baixa i fugir. Però fa caure un test, un guàrdia alça el cap, i Fieschi és detingut. «No tenia figura humana», declara un dels guàrdies que el detingueren.

Els agents de l'autoritat entren a la casa del crim esperant que els plantarien cara tot de revolucionaris armats. De totes maneres, són practicades dues-centes detencions. El garbell vindrà després.

L'escorcoll de Fieschi dona per resultat la troballa d'un paquet de pólvora.

—Per què la voleu?

—Per la glòria!— diu l'emfàtic cors, que, com que està a punt de morir, no és amoninat gaire. Els metges s'encarregaran de salvar aquesta vida de tant de preu per als jutges.

LA PISTA

Magistrats i policies van esverats, despistats per aquell ferit que diu anomenar-se Girard, pel retrat d'Enric V penjat a la paret. L'únic que s'orienta és el cap de Seguretat, Allard.

Troba el camalió i el cotxer que han dut la maleta a casa del marbrista, Nina la bònica, el baster robespierrista, Boireau, Laurence Petit — esgarriada d'haver pogut viure amb un assassí de la Majestat —, els antics amos de Fieschi. Només el comanditari Pépin no és trobat fins als cap d'un mes just, que havent tornat a casa seva d'amagat, hi fou caçat.

Però el garneu de Pépin encara havia de donar feina a la policia. Dut a casa seva, on la policia volia practicar un escorcoll, s'aprofita de l'interès amb què el comissari buida les latrines, on ha pescat la llibreta de comptes de Fieschi, per a fugir a la quietat. Fins més tard, gràcies a una confidència per la qual el «xivato» demanava cent mil francs — s'accontentà amb vint-i-cinc mil —, no fou trobat en un hosal de prop de Meaux.

LA VISTA DE LA CAUSA

Fieschi, objecte de l'atenció de tothom, interrogat per magistrats i policies amb ganes de saber detalls dels medis hostils al règim, no cap dintre la pell de vanitat.

Parlava de Ciceró, d'Homer, de la seva lleialtat, feia frases: «La meua ambició ha estat la glòria»; si ha engegat la «màquina», és perquè n'ha donat paraula, «i la meua paraula val més que els diners, perquè no té preu».

La seva popularitat li puja al cap. Es objecte de a curiositat de tothom i d'atencions gairebé excessives. Expressà el seu desig de veure Nina i es permeté que «la petita», com deia ell, l'anés a veure malgrat estar vigilada amb guàrdies de vista. Durant l'entrevista, els guàrdies, discrets, es retiren. És que «en alt lloc» s'esperaven grans confidències del regicidi, i totes les infraaccions al reglament de presons semblaven poc.

Nina també estava de moda; malgrat ésser bònica, hi havia senyors seriosos que oferien fer la seva fortuna quan estigués en llibertat. Mentrestant, traficava amb autògrafs i retrats del seu amant.

Fieschi divertí l'assistència. «Entenem-nos, François», diu familiarment al president Pasquier—un vell camarada de la Revolució que ha travessat tots els règims sense entrecanar en la seva carrera de magistrat. Gairebé és l'acusat qui dirigeix els debats.

No perdonarà al seu «collega» Morey—el mot «còmplice» no sona bé al delicat cors—la mala passada d'haver carregat els canons perquè explotessin. Tampoc establirà l'avar Pépin.

En el seu histrionisme, Fieschi exclamarà, en sentir el seu defensor atacar la monarquia de Lluís Felip:

—Què diu aquest? Us retiro la paraula! Que heu perdut el cap?

La vista de la causa, que havia començat el 30 de gener de 1836, s'acabà el 15 de febrer. El president Pasquier llegí la sentència: Boireau, condemnat a vint anys de presidi; Morey i Pépin, a mort; Fieschi sofrirà la pena dels parricides: anar a la barrera de Saint-Jacques descalçat, el cap cobert amb un vel negre i estar exposat en el cadafal durant la lectura de la sentència.

El lampista es desmaià en sentir el seu nom, sense saber la pena que li tocava. El vell robespierrista digué filosòficament: «Una mica més aviat o una mica més tard...». Pépin quedà aclaparat després d'un accés de fúria. Fieschi engegà un discurs. I, després d'unes quantes histrionades, digué al capellà de la presó, mossèn Grivel:

—A la segona sessió no ha vingut el príncep de Talleyrand. Ja m'ho pensava: el primer dia es va impressionar massa amb la meua veu, que s'assembla tant a la de Napoleó!

L'EXECUCIÓ

El 19 de febrer, a les tres del matí, mossèn Grivel entrà a la cella de Fieschi.

—Es avui, doncs?—preguntà el condemnat.

I demanà un cigar. Després d'unes quantes pipades, pregà que el portessin als seus companys, amb els quals no vol estar renyit puix que els ha perdonat.

El capellà, amb el cigar encès, l'ofereix a Morey. Aquest insulta Fieschi i no vol fumar el seu cigar. Pépin diu que, malgrat ésser víctima seva, el perdona i dona unes quantes pipades.

Lluís Felip ha estalviat a Fieschi la pena dels regicides, i l'emfàtic cors ja pensa en el discurs que farà pujant al patíbul.

Una gentada enorme, malgrat el temps rúfol, assisteix a l'espectacle. S'han pagat preus fabulosos dels llocs a les finestres.

Abans de pujar al cadafal, un comissari de policia diu a Pépin:

—Si dieu tota la veritat, es suspensarà la vostra execució.

—Ja he dit tot el que sabia.

—Adéu, senyors—diu Pépin des de dalt del patíbul—. Moro víctima... Adéu!

Després toca el torn a Morey. Perquè els ajudants del botxi li arromanguen massa violentament el coll, exclama:

—N... de D...! Tracteu-me bé la roba!

Fieschi està resolt a fer efecte:

—Em saben més greu les meves víctimes que la meua vida—diu.

I després, a l'orella del capellà:

—M'agradaria dar-vos notícies meves cinc minuts després de la meua mort.

DATES D'UN CALENDARI

Fent de Poble

(Ve de la pàgina 2)

El matí ja era avançat. Feia un bon sol. Davant la Delegació d'Ordre Públic la policia catalana desarmada formava en dos rengles. Un oficial de carabiners collitava el seu primer èxit arrencant, una per una, les insígnies de la Generalitat de Catalunya amb manifest rabeig. A l'home que aquella nit havia fet de poble, en veure aquella escena se li formà un nus a la gola, com si la nou del coll li hagués augmentat d'un volum monstruós, que no li deixà ni el recurs d'empassar-se les llàgrimes.

Era l'hora trista en què començava el memorial de greuges.

L'hora en què a casa d'un company nostre, la criada, com si còpsels els fets simptomàtics del moment, entrava precipitadament a la cambra i exclamava tota trasbalsada:

—Senyoret! La ràdio ja parla en castellà!

17 de febrer de 1936. El baldeu nacional havia tingut lloc. Per damunt del districte IV en l'Eixample de Barcelona planava una mena de *delirium tremens* de tercer grau que ocasionava lamentables malvestats. Coneixem una dama que d'ençà del dia 16 està en un estat tal de depressió que només atina a dir: «Ens ho pendran tot! Ens ho pendran tot!» Els ciris, les novenes, els set diumenges de Sant Josep i els tretze dimarts de Sant Antoni prelectorals tenien una continuació: els ciris, les novenes, els set diumenges i uns quants dimarts més postelectorals.

A migdia la policia tustava l'esquena d'uns quants ciutadans a la Plaça de la República mentre el governador interí els adreçava quatre mots afòrics. A les dues s'intentava hissar una imponent bandera federal al balcó central del Palau de la Generalitat. Aleshores la guàrdia d'assalt donà una seriosa càrrega i desallotjà totalment de poble l'ex-plaça de Sant Jaume tot establint-hi un cordó.

A mig carrer de Jaume I, un ciutadà indignat cridava amb tota la potència de la seva gargamella: «Qui mana encara a can Ribot...?»

Mentrestant, a la Plaça de l'Angel un tarmatut feia rotlle i arengava un grup d'aspirants a *sans-culotte*, dient-los:

—Jo us dic que si a...aquest catorze d'abril d'a...a...ra el tornem a celebrar cantant el *V...vi...virolat*, ens tornaran a fo...fo...fo...

No pogué acabar el mot. Ni l'arenga. L'impentia democràtica se l'endugué Tapineria amunt embolcallat en l'abrandament d'una marxa sobre el Palau Episcopal que es desinfla poc després.

J. E. BARTRINA

si el insomnio le desvela,

y después de las noches de sueño intranquilo se despierta cansado y con la cabeza pesada, es síntoma evidente de que los residuos úricos le han intoxicado. Debe V. extirpar estos venenos aligerando el plasma sanguíneo con la dosis diaria de Urodonal, para recobrar, al regar sus órganos y tejidos con una sangre purísima, un sueño reparador que le renueve las energías vitales

URODONAL
limpia la sangre
porque disuelve el ácido úrico

LA MARCA DE FAMA MUNDIAL
SENS COMPETENCIA EN DURACIÓ I ECONOMIA
AUTOTRACCIÓN ELÉCTRICA, S. A.
GARATGE ELECTRIC
MOIA, 618